
Apstiprinu:

Valsts meža dienesta
ģenerāldirektors O.Žvagiņš

**VALSTS MEŽA DIENESTA
PUBLISKAIS PĀRSKATS
2000. GADS**

Valsts meža dienests

Saturs

Ievads	4
1. Valsts meža dienesta struktūra, funkcijas un darbības virzieni	5
Iestādes juridiskais statuss un struktūra	5
Iestādes galvenie uzdevumi un prioritātes	5
Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas	6
2. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas uzraudzība	8
Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas uzraudzība	8
Meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu atestācija (MRMIA) un meža reproduktīvā materiāla (MRM) sertificēšana	10
Pieteikumu pārbaudes un apliecinājumu izsniegšana	10
Maksimāli pieļaujamais ciršanas apjoms	10
Meža zemes transformācija	13
3. Meža veselības stāvokļa uzraudzība	14
4. Dabas aizsardzība	16
Mikroliegumu izveidošana un aizsardzība	16
Vispārējie dabas aizsardzības jautājumi	16
Dabisko meža biotopu inventarizācija	16
Meža monitorings	17
5. Uzraudzība pār meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu	18
6. Meža valsts reģistra uzturēšana	20
Datu bāzes uzturēšana, informācijas apjomi	20
Informācijas tehnoloģiju pielietojums, tehniskais nodrošinājums un tā uzturēšana	20
Meža valsts reģistra izstrāde	21
Kartogrāfijas bāzes veidošana un uzturēšana	21
Informācijas sagatavošana un pakalpojumu sniegšana	22
Normatīvā bāze un dalība normatīvo aktu projektu sagatavošanā	23
7. Meža apsardzība pret uguni	24
8. Medību normatīvo aktu ievērošanas un medību resursu stāvokļa kontrole	26
Medību normatīvo aktu ievērošanas kontrole	26
Medījamo dzīvnieku uzskaitē	26
Nomedīšanas apjomu administrēšana	27
Mednieku eksaminācija un mednieku apliecību izsniegšana	27
ES interešu sfērā ietilpstošo dzīvnieku sugu monitorings	28
9. Zinātnisko mežu apsaimniekošana	31
10. Meža īpašnieku informēšana un konsultēšana	32
11. Finansējums un tā izlietojums	34

Ieņēmumu apjoms un ieņēmumu avoti.....	34
VMD izdevumi 2000.gadā.....	34
12. Valsts meža dienesta personāls 2000.gadā.....	37
13. VMD iekšējais audits.....	38
14. Valsts investīciju projekts.....	39
15. VMD pasūtītie pētījumi.....	39
16. Attīstības projekti.....	39
17. Prognozes un plāni.....	41
Iestādes darbības uzlabošana.....	41
Starptautiskie projekti.....	41

Ievads

Atšķirībā no 1999.gada, kurš meža nozares kontekstā varētu saukties par pārmaiņu plānošanas gadu, 2000.gads ir pirmais gads, kad plānotās pārmaiņas ir jāievieš dzīvē, un jaunizveidotajai sistēmai ir jāpierāda sava dzīvotspēja. Šis gads ir nozīmīgs arī tādēļ, ka 2000.gadā mainījušies normatīvie akti, kas regulē meža apsaimniekošanu.

Valsts meža dienests 2000.gadā darbojies jaunā statusā – nododot valsts meža apsaimniekošanu jaunizveidotajai Valsts akciju sabiedrībai “Latvijas valsts meži” tas ir kļuvis par valsts pārvaldes civiliestādi. Daudz laika un pūļu ir prasījusi pārmaiņu procesa vadība visos VMD līmeņos. Izpratne par jaunajiem uzdevumiem, par kopīgiem mērķiem, par pieeju dažādu jautājumu risināšanai, darbinieku apmācība, darba procedūru piemērošana jaunajai situācijai, ņemot vērā arī vienlaicīgo normatīvo aktu pakāpenisko nomaiņu- prasījusi intensīvu darbu visa gada garumā. Valsts meža dienesta darboties spēju pārbaudīja arī pati Daba – lielais sausums pavasarī, kā rezultātā izcēlās daudz meža ugunsgrēku, bija pārbaudījums pēc būtiskas štatu samazināšanas reorganizācijas rezultātā. Pārmaiņas normatīvajos aktos daudzus viegļas peļņas tīkotājus rosināja izmantot tās savā labā. Arī šajā frontē Valsts meža dienestam darba netrūka. Tajā pat laikā jāatzīmē, ka Valsts meža dienesta nav viens. Kopīgu mērķu vārdā esam spējuši izveidot konstruktīvu sadarbību gan ar Valsts akciju sabiedrību “Latvijas valsts meži”, gan Iekšlietu ministriju, gan Valsts Kontroli, gan Valsts zemes dienestu, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām un daudziem citiem. Pastāv daudzi priekšnoteikumi, lai šī sadarbība kļūtu vēl ciešāka.

Jūsu rīcībā tiek nodots Valsts meža dienesta pārskats, kas tieši vai netieši atspoguļo Valsts meža dienesta 2000.gadā- pirmajā pēcpārmaiņu gadā - paveikto.

---

1. Valsts meža dienesta struktūra, funkcijas un darbības virzieni

1.1. Iestādes juridiskais statuss un struktūra

Valsts meža dienests (VMD) ir LR Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiltiestāde un darbojas pamatojoties uz 1999.gada 25.novembrī pieņemto "Valsts meža dienesta likumu", kas nosaka tās statusu, struktūru un tās kompetences ietvaros ietilpstošās funkcijas. VMD sastāv no centrālā aparāta, 26 teritoriālajām struktūrvienībām – valsts virsmežniecībām, kas pilda VMD funkcijas noteiktā teritorijā- Latvijas administratīvo rajonu līmenī, un struktūrvienības, kas izveidota īpašu uzdevumu veikšanai. Struktūrvienība īpašu uzdevumu veikšanai ir Meža pētīšanas stacija, kas izveidota zinātniskās izpētes mežu pārvaldīšanai un zinātnisko pētījumu nepārtrauktības nodrošināšanai.

Teritoriālās struktūrvienības sīkāk iedalās mežniecībās (kopā valstī – 197), kuras savukārt, sadalītas apgaitās, kuras pārziņā mežsargi (vidēji 4 apgaitas mežniecībā). 2000.gadā VMD strādā 831 mežsargs un 394 mežniecību darbinieki – mežziņi un to vietnieki. Kopā VMD ir 1658 darbinieku, no kuriem 492 nodarbināti ugunsbīstamajā periodā ugunsgrēku atklāšanai un dzēšanai. VMD centrālajā aparātā ir 67 darbinieki.

1.2. Iestādes galvenie uzdevumi un prioritātes

VMD atbild par vienotas meža politikas realizāciju visos Latvijas mežos, uzrauga normatīvo aktu ievērošanu un realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai. VMD savas kompetences ietvaros pilda šādas funkcijas, kas noteiktas ar Valsts meža dienesta likumu:

- 1) uzrauga visos Latvijas mežos to normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu;
- 2) novērtē normatīvo aktu darbību attiecībā uz meža apsaimniekošanu un izmantošanu, iesniedz priekšlikumus Zemkopības ministrijai normatīvo aktu darbības efektivitātes palielināšanai;
- 3) piedalās meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu projektu izstrādāšanā;
- 4) izsniedz normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, apliecības, licences, apliecinājumus un citus dokumentus;
- 5) atestē meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu un sertificē meža reproduktīvo materiālu;
- 6) veic meža patoloģiskā stāvokļa un meža monitoringu;
- 7) pārbauda meža inventarizācijas datu kvalitāti;
- 8) kārtē Meža valsts reģistru;
- 9) eksaminē medniekus un izsniedz mednieka apliecības;
- 10) organizē meža ugunsdrošības uzraudzību un ugunsgrēku ierobežošanu;
- 11) administrē valsts un starptautiski finansēto atbalsta programmu realizāciju mežsaimniecībā;
- 12) informē sabiedrību par meža un medību resursu stāvokli un to izmantošanu;
- 13) pārvalda zinātniskās izpētes mežus ilglaicīgo zinātnisko pētījumu veikšanai mežsaimniecībā;

---

14) informē un konsultē meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām;

15) sniedz maksas pakalpojumus.

Pašlaik VMD funkciju izpildei plānotais darba laiks sadalās sekojoši: meža normatīvo aktu uzraudzībai - 58 %; mežību normatīvo aktu uzraudzībai – 13%; meža īpašnieku konsultēšanai – 12%; meža valsts reģistra uzturēšanai – 9%; ugunsapsardzībai – 7%; valsts un starptautiski finansēto programmu administrēšanas realizācijai – ne vairāk kā 1%.

VMD neorientējas uz darbinieku skaita palielināšanu, bet gan uz tam deleģēto funkciju efektivitātes paaugstināšanu.

Par VMD darba rezultātiem var spriest pēc Latvijas mežu stāvokļa un mežsaimnieciskās darbības pieauguma valstī. Turpmākajās pārskata nodaļās veikta funkciju rezultatīvo rādītāju izpildes analīze.

Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas

Pamatojoties uz MK koncepciju “Meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija” 1999.gada beigās notika nozares reorganizācija. Tās rezultātā tika izveidoti divi meža departamenti LR Zemkopības ministrijā, valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži” un mainītas Valsts meža dienesta (VMD) funkcijas. VMD darbību kopš 2000.gada 1. janvāra reglamentē Valsts meža dienesta likums. Saskaņā ar šī likuma pārejas noteikumiem VMD pārņem visas iepriekšējās VMD saistības un pienākumus, izņemot saistības attiecībā uz meža apsaimniekošanu, kuras pārņem valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži”. Kopš 2000.gada 1.janvāra VMD tiek finansēts no valsts budžeta.

Reorganizācijas gaitā tika samazināts VMD teritoriālo struktūrvienību – virsmežniecību - skaits no 35 uz 26. Virsmežniecību uzraugāmās teritorijas no 2000.gada 1.janvāra sakrīt ar administratīvo rajonu robežām. Mežniecību skaits samazināts no 260 uz 197, bet mežsargu apgaitu skaits no 1780 uz 831. Vidēji mežsargam jāuzrauga 3500 ha meža zemju. Virsmežniecības realizē VMD funkcijas rajonu līmenī, bet mežniecības - pagastu līmenī.

Kopējais VMD darbinieku skaits samazinājās no 3088 uz 1658. Ugunsapsardzības funkcijas realizācijai darba apjoms palicis iepriekšējā apjomā, kaut arī cilvēku skaits šo uzdevumu veikšanai ir samazinājies.

Daļu no likvidētā Valsts mežierīcības institūta funkcijām pārņēma VMD jaunizveidotais Informācijas centrs, kā rezultātā centrālā aparāta darbinieku skaits palielinājās (līdz 67), bet meža inventarizācijas un plānošanas pakalpojumu sniegšana tika nodota privātajam sektoram. Likvidēta tika arī Meža un mežību valsts inspekcija, kuras uzdevumus tagad pilda VMD Mežību daļa. Gada beigās Mežību daļa tika papildināta ar diviem inspektoriem, lai uzlabotu darbu ar mežību pārkāpumu atklāšanu.

Būtiskas izmaiņas notikušas nozares normatīvajos dokumentos. Meža likums, kurš ir spēkā kopš 2000.gada 16.marta un ES integrācijas process paplašina VMD funkcijas. Galvenie mežsaimniecību regulējošie normatīvie dokumenti tika pieņemti vēlāk nekā VMD uzsāka darbu jaunā statusā vai vēl arvien ir izstrādes procesā. Tādēļ būtiska darba daļa tiek veltīta šo dokumentu skaidrošanai un vienotas izpratnes veidošanai pašiem VMD darbiniekiem.

VMD 2000.gadā ir izveidojusies sadarbība ar jaunu partneri – valsts akciju sabiedrību “Latvijas valsts meži”, ar kuru tiek noslēgti sadarbības līgumi ne tikai mežu ugunsapsardzības jomā, bet arī kopīgi tiek meklēti risinājumi citām mežsaimniecības un dabas aizsardzības problēmām.

VMD pilnveidojis arī savu sadarbību ar pašvaldībām, kuras ir vistuvāk meža īpašniekam. Pašvaldībās tiek izvietoti informācijas stendi vai citā veidā ir pieejama VMD informācija meža īpašniekiem.

Jebkuras organizācijas vai iestādes darbību nosaka ne tikai normatīvie akti, darbinieku amata apraksti un iekšējās darbības instrukcijas, bet arī kopīga izpratne par tiem mērķiem, kuru sasniegšanai iestāde strādā.

2000.gada beigās, kad bija gūta zināma pieredze, VMD darbojoties jaunajā statusā, darbinieki vienojās par kopīgiem Valsts meža dienesta turpmākās darbības mērķiem un pamatprincipiem.

Valsts meža dienests dod savu ieguldījumu meža politikas realizēšanā un pilnveidošanā, panākot, ka:

- Meža apsaimniekotāji zina, izprot un ievēro normatīvos aktus un pielieto labas mežsaimniecības principus;
- Sabiedrībai pieejama objektīva informācija par mežu un mežā notiekošo;
- Sabiedrība uzticas Valsts meža dienestam, tā darbībai un sniegtajai informācijai;
- Valsts meža dienestā ir profesionāli kadri, kas ir lepmi par piederību dienestam un kalpo sabiedrībai.

---

2. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas uzraudzība

Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas uzraudzība

Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas mērķis ir izaudzēt augstražīgas un bioloģiski noturīgas mežaudzes, lai nodrošinātu tautsaimniecību ar nepieciešamajiem koksnes resursiem, vienlaikus saglabājot vides ekoloģisko līdzsvaru un veicot meža rekreācijas un estētisko īpašību paaugstināšanu.

VMD 2000.gadā veica minēto mežsaimniecisko pasākumu apjoma konstatēšanu, kvalitātes pārbaudes un statistikas datu apkopošanu; piedalījās darba grupās Meža likuma, Ministru kabineta noteikumu - Meža atjaunošanas noteikumi, Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs, Meža ieaudzēšanas un plantāciju mežu noteikumi – izstrādāšanā, kuri reglamentē meža atjaunošanu, ieaudzēšanu un jaunaudžu kopšanu. VMD izstrādāja instrukcijas normatīvo aktu prasību izpildei, kā arī organizēja seminārus un speciālistu apmācības.

Meža atjaunošana

VMD veic Meža likuma 9.panta 2.daļas 1. un 2.punktu prasību ievērošanu, kas saista meža atjaunošanu ar galvenās cirtes aizliegumu. Pagājušajā gadā bija nepieciešams inventarizēt tās atjaunojamās platības, kuras bija sasniegušas atjaunošanas termiņu, lai konstatētu atjaunoto platību īpatsvaru, no kura atkarīgs galvenās cirtes aizliegums nākošajā gadā.

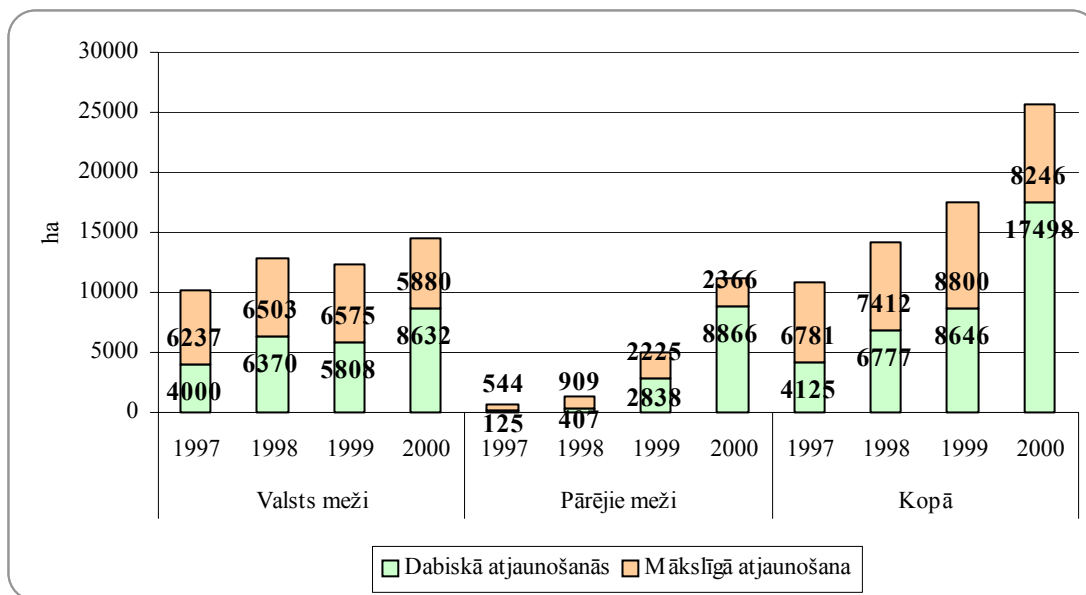
2000.gadā VMD apsekoja 44 500 ha atjaunojamo platību visos Latvijas mežos, t.sk. 40 000 ha - kurām bija iestājies meža atjaunošanas termiņš un 4 500 ha, kuras nebija sasniegušas atjaunošanas termiņu. No apsekotajām platībām par atjaunotām tika atzīti 25 293,6 ha atjaunojamo platību, no kurām valsts mežos – 14 381,3 ha, pārējos mežos – 10 912,3 ha.

Inventarizācijas rezultāti parādīja, ka galvenā cirte 2001.gadā būs aizliegta vairāk nekā 9 000 meža īpašumu, bet VA/S “Latvijas valsts meži” valdījumā esošajos mežos – vienas valsts mežniecības teritorijā.

2000.gada 31.decembrī termiņā neapmežotās platības valstī kopumā sastādīja 21 380 ha, t.sk. valsts mežos – 2 851 ha, pārējos mežos – 18 529 ha.

Izvērtējot atjaunošanas rezultātus, konstatēts, ka valstī kopā palielinājušās dabiski atjaunotās platības (2.1.att.), kuras sastāda 16 681,6 ha, mākslīgi atjaunots mežs – 8613 ha platībā. Mākslīgi atjaunoto platību apjoms samazinājies, salīdzinot ar 1999.gadu, par 187 ha. Pārējos mežos mākslīgi atjaunotās platības palielinājušās par 518 ha, bet valsts mežos tās samazinājušās par 705 ha. Lielāku pieaugumu, salīdzinot ar 1999.gadu, sasniegušas dabiski atjaunotās platības: valstī kopā – 8 035,6 ha, t.sk., valsts mežos – 2 703 ha, pārējos mežos – 5 331 ha. Valstī kopā dabiski atjaunotās platības sastāda 66%, valsts mežos – 59%, pārējos mežos – 75%.

2.1. attēls. Meža atjaunošanas apjomu dinamika (ha)

Rudenī, lai apkopotu informāciju par izaudzētā stādāmā materiāla apjomiem, tika veikta kokaudzētavu inventarizācija. Realizācijai paredzētais priekdes stādāmā materiāla apjoms sastādīja 14,36 milj.gab., egles – 17,51 milj.gab., bērza – 1,0 milj.gab.

Gada beigās tika apkopoti VMD teritoriālo struktūrvienību priekšlikumi Meža atjaunošanas noteikumu efektivitātes uzlabošanai, jo Valsts meža dienesta likuma 2.panta 2.daļa nosaka, ka viena no VMD funkcijām ir normatīvo aktu darbības novērtēšana attiecībā uz meža apsaimniekošanu un izmantošanu.

Meža ieaudzēšana

Meža politikas mērķis ir veicināt lauksaimnieciski un citādi neizmantojamo zemju apmežošanu. Meža ieaudzēšana dod iespēju īpašniekam efektīvi izmantot lauksaimniecībā neizmantojamās zemes un ierīkot plantāciju mežus.

VMD ir apkopojis operatīvo informāciju par 2000.gadā veiktajiem meža ieaudzēšanas pasākumiem. Pavisam valstī ieaudzēti 415,9 ha meža, no kuriem mākslīgi ieaudzēti 330,3 ha. Vislielākajā platībā mākslīgi ieaudzēts bērzs – 207,3 ha un egle – 93,9 ha. Valstī ieaudzēto meža platību apjoms pieaug un ir gaidāms straujāks kāpums.

Jaunaudžu kopšana

Jaunaudžu kopšanas mērķis ir veidot vēlamo sugu sastāvu un koku skaitu, kas nodrošinātu nākotnes kokiem pietiekamu augšanas telpu, panākot, ka ievērojami paaugstinās meža ražība, samazinās meža audzēšanas cikla ilgums un uzlabojas iegūstamo kokmateriālu preces vērtība.

Pamatojoties uz VMD likumu un MK 2000.gada 10.oktobra noteikumiem Nr.354 “Meža atjaunošanas noteikumi”, VMD darbinieki veic jaunaudžu kopšanas pārbaudes.

2000.gadā jaunaudžu (audzes vidējais augstums līdz 6 m) kopšana valstī kopā veikta 15 709 ha apjomā, t.sk. valsts mežos – 14 255 ha, pārējos mežos – 1 454 ha.

Meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu atestācija (MRMIA) un meža reproduktīvā materiāla (MRM) sertificēšana

Tās mērķis ir saglabāt un uzlabot Latvijas mežu galveno koku sugu ģenētisko daudzveidību, vitalitāti un atjaunošanās spēju, nodrošināt meža atjaunošanu un ieaudzēšanu ar noteiktām kvalitātes prasībām atbilstošu reproduktīvo materiālu.

Regulāri veikta sēklkopības inženieru apmācība un konsultācijas par MRMIA atestāciju un MRM sertifikāciju, MRM ievākšanas, ražošanas un izmantošanas uzraudzību, piedaloties sarežģītu un netipisku problēmu risināšanā.

MRMIA atestāciju ES valstīs reglamentē direktīva 1999/105/EC. Tā kā atestācijas prasības ir pamatotas ar ilglaicīgu zinātnisko pētījumu rezultātiem un atziņām un atsevišķu prasību interpretācijai nepieciešams speciālistu skaidrojums, tad darbinieku apmācībai, informatīvo un mācību materiālu sagatavošanai, tika piesaistīti arī ārštata darbinieki

Veikta MRM ievākšanas, ražošanas un izmantošanas procesu kontrole ražošanas objektos - čiekurkaltēs, sēklu ieguves plantācijās un mežaudzēs.

Izsniegti 277 apliecinājumi MRM iegūšanai. Valstī 2000.gadā pavisam iegūti 897 000 gab. meža koku meženi, 1525 hl čiekuri, 309 kg meža koku sēklas.

MRM sertificēšanu un MRMIA atestāciju pilnā mērā varēs realizēt tikai tad, kad būs pieņemti attiecīgie MK noteikumi, kuri reglamentēs šīs procedūras.

Pieteikumu pārbaudes un apliecinājumu izsniegšana

Ilggadīgā mežsaimniecības praksē ir izveidojušies labas meža apsaimniekošanas principi, kas ir sabiedrības akceptēti un iestrādāti normatīvajos dokumentos. Šie principi tiek balstīti uz ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu. Lai nodrošinātu normatīvajos dokumentos noteikto principu un sabiedrības interešu ievērošanu, ir izstrādāta kārtība, kas jāievēro, lai meža apsaimniekotājs varētu veikt konkrētas darbības mežā.

Meža likumā ir noteikts, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam no VMD ir jāsaņem atļauja (apliecinājums) šādām darbībām: koku ciršanai; meliorācijas sistēmu vai citu būvju celšanai vai rekonstrukcijai, ja tā var ietekmēt mežu; uzņēmumu ceļu būvei; meža reproduktīvā materiāla iegūšanai; minerālmēsļu un pesticīdu lietošanai meža zemē. Lai varētu saņemt darbības atļauju, meža apsaimniekotājs vēršas ar rakstisku pieteikumu VMD mežniecībā.

Pirms apliecinājumu izsniegšanas VMD darbiniekiem ir jānoskaidro, vai pieteikumā minētā darbība atbilst normatīvajiem aktiem un stāvoklim dabā. 2000.gadā valstī kopumā tika izsniegti **85 611** ciršanas apliecinājumi un ciršana bija paredzēta 161 tūkst.ha platībā.

Ciršanas apliecinājumu izsniegšana un uzrādīto ciršanas apjomu fiksēšana ir arī viens no maksimāli pieļaujamo ciršanas apjomu administrēšanas priekšnosacījumiem.

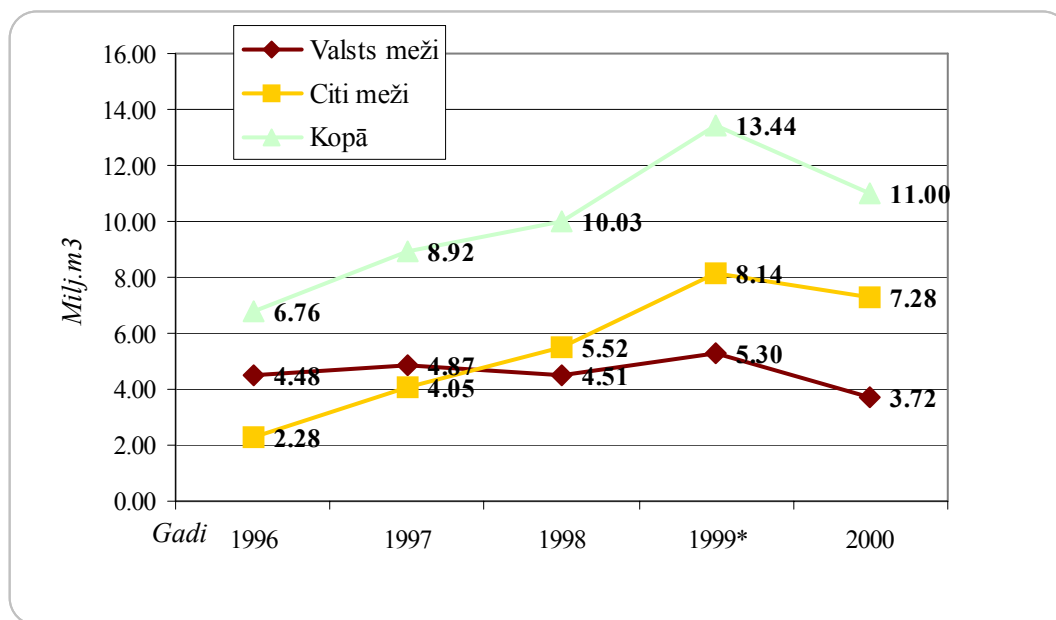
Meža valsts reģistrā uzkrāto informāciju no apliecinājumiem izmanto arī citas valsts institūcijas. Izsniedzot apliecinājumu tiek fiksēts ne tikai plānotās darbības veids, bet arī platība, kurā darbība tiek veikta, dati par personu, kas veic šo darbību. Nodrošinot savstarpēju datu apmaiņu, perspektīvā pilnveidojama sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu.

Maksimāli pieļaujamais ciršanas apjoms

2000.gadā VMD ir izpildījis tam Meža likuma 45.pantā deleģētās funkcijas - aprēķinājis koku ciršanas maksimālo apjomu hektāros un kubikmetros sadalījumā pa valdošajām koku sugām, ko atļauts nocirst galvenajā cirtē piecos gados valsts mežos. Maksimāli pieļaujamais ciršanas apjoms aprēķināts katram valsts mežu apsaimniekotājam. Aprēķins pa valdošajām koku sugām veikts izmantojot t.s. Moisejeva algoritmu, apsei maksimāli pieļaujamais ciršanas

apjoms galvenajā cirtē noteikts izmantojot t.s. cirsmu pēc vecuma. Šāds maksimāli pieļaujamā ciršanas apjoma aprēķina veids teorētiski nodrošina nesamazinātas, nepārtrauktas un vienmērīgas meža izmantošanas principa ievērošanu.

VMD ir apkopojis arī informāciju par 2000.gadā Latvijas mežos veiktajām saimnieciskajām darbībām. Kā redzams 2.2.attēlā, 2000.gadā koksnes ieguves kopējie apjomi Latvijas mežos salīdzinājumā ar 1999. mežsaimniecisko gadu ir samazinājušies.

2.2.attēls. Koksnes ieguves apjomu dinamika

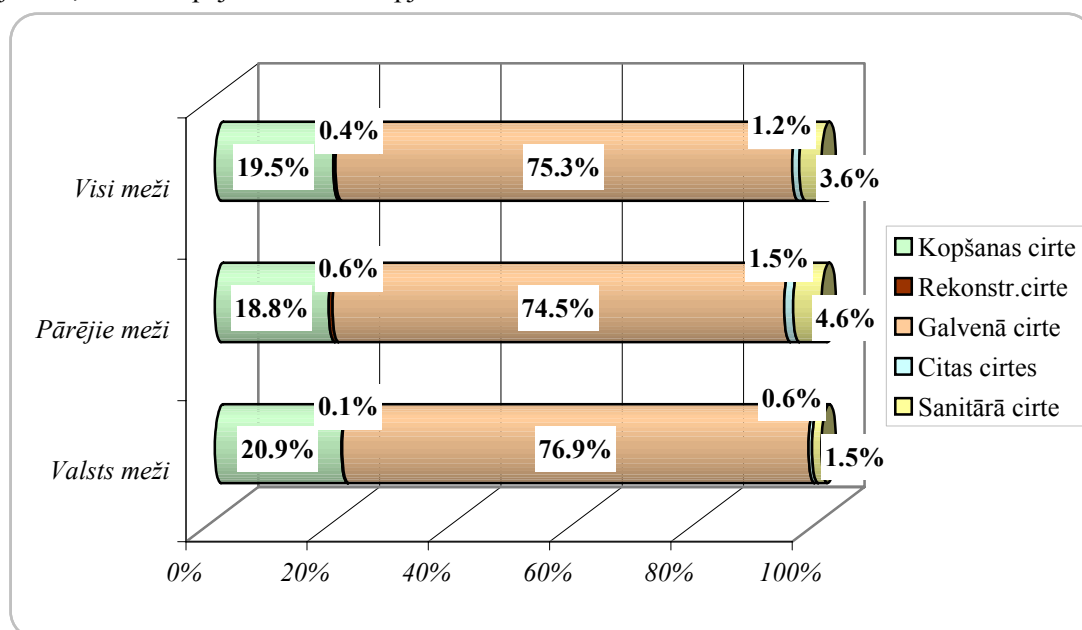
Šeit gan jāatzīmē, ka 1999. mežsaimnieciskais gads bija 15 mēnešus garš (* - 01.10.98.-31.12.99.). Iespējams, ka izcirsto koksnes apjomu samazināšanās ir saistāma arī ar jaunajiem normatīvajiem aktiem, kuri pieņemti 2000.gadā un kuros tiek paredzētas stingrākas prasības koku ciršanai saistībā ar meža atjaunošanu, tomēr šāda secinājumu apstiprinājums, gūstams izvērtējot koku ciršanas apjomus turpmākajos gados. Kopumā 2000.gadā visos Latvijas mežos nocirsti **11 000 491** kubikmetri koksnes. No kopējā apjoma **3 724 247** kubikmetri jeb **34%** iegūti valsts mežos, bet **7 276 244** kubikmetri jeb **66%** iegūti pārējo īpašnieku un tiesisko valdītāju mežos. Aplūkojot datus par 2000.gadā veikto saimniecisko darbību ir jāatzīmē tendence, ka vairs nav vērojams no pārējo īpašnieku un tiesisko valdītāju mežiem iegūto koksnes apjomu lēcienveidīgs pieaugums. Ja laika posmā no 1996.gada līdz 1999.gadam katru gadu no pārējo īpašnieku un tiesisko valdītāju mežiem iegūtais koksnes apjoms pieauga vidēji par 43% gadā, tad salīdzinot 2000.gadā izcirsto un izrēķinot 1999.gada 12 mēnešos izcirsto un pieņemot šo skaitli kā teorētisku atskaites lielumu, pieaugums ir 12%.

Lai labāk varētu raksturot ar koksnes iegūvi saistīto saimniecisko darbību, 2.1.tabulā dots platību, kurā veikta ciršana, un izcirsto koksnes apjomu sadalījums pa ciršu veidiem.

2.1.tabula. Ciršanas apjomi sadalījumā pa ciršu veidiem un meža apsaimniekotājiem

Cirtes veids	Valsts meži		Pārējie meži		Kopā	
	m ³	ha	m ³	ha	m ³	ha
Galvenā cirte	2862109	10954,8	5424490	33043,7	8286599	43998,5
Kopšanas cirte	778841	22830,6	1365003	33801,5	2143844	56632,1
Rekonstruktīvā c.	3025	47,8	45530	428,5	48555	476,3
Sanitārā cirte	58229	5350,6	334233	20586,9	392462	25937,5
Citas cirtes	22043	416,0	106988	2069,1	129031	2485,1
Kopā	3724247	39599,8	7276244	89929,7	11000491	129529,5

Kā redzams 2.1.tabulā, galvenajā cirtē iegūtais koksnes apjoms visos mežos ir 8,29 milj.m³ jeb 75,3% no kopējiem koksnes apjomiem.

2.3.attēls. Izcirsto koksnes apjomu sadalījums pa ciršu veidiem mežu apsaimniekotājiem

2.3.attēlā redzams izcirsto koksnes apjomu sadalījums pa ciršu veidiem. Kā jau minēts iepriekš, 2000.gadā lielākais koksnes apjoms iegūts veicot galveno cirti – 2 862 109 kubikmetri valsts mežos (76,9% no nocirstajiem koksnes apjomiem), 5 424 490 kubikmetri pārējos mežos (74,5% no nocirstajiem koksnes apjomiem).

Jāatzīmē relatīvi lielais sanitārās cirtes īpatsvars privātajos mežos- 334 233 m³ (4,6% no nocirstajiem koksnes apjomiem) vai 20 586,9 ha (20% no visu ciršu platībām), kas liecina par to, ka mežu apsaimniekotāji cenšas iegūt ne tikai koksnes galveno ražu, bet arī rūpējas par mežu sanitāro stāvokli.

Kailcirtē nocirsto meža platību kopējais apjoms 2000.gadā ir 31 351,1 ha (10214,4 ha valsts mežos un 21 136,7 ha pārējos mežos), šie rādītāji saistāmi ar meža atjaunošanas un kopšanas apjomiem nākotnē, tādēļ līdzīgi kā iepriekšējos gados meža apsaimniekotāju izglītošana meža atjaunošanas un kopšanas jautājumos ir uzskatāma par vienu no svarīgākajām VMD prioritātēm.

Meža zemes transformācija

VMD veic meža zemes transformāciju citos zemes lietošanas veidos. Virsmežniecības pieņem pieteikumus meža zemes transformācijai savā pārraudzībā esošajā teritorijā, pieņem lēmumu par transformācijas atļaujas izsniegšanu vai atteikumu, aprēķina valstij nodarītos zaudējumus par transformācijas rezultātā iznīcināto dabisko meža vidi un izsniedz transformācijas atļauju.

2000.gadā tika sagatavotas 217 transformācijas atļaujas, bet izsniegtas tikai 180. Sagatavoto un izsniegto transformācijas atļauju skaita starpību veido tie gadījumi, kad transformācijas pieteicējs atsakās samaksāt zemes transformācijas rezultātā dabiskajai meža videi nodarītos zaudējumus un līdz ar to nevar saņemt šo atļauju.

Vidēji valstī vienā virsmežniecībā 2000.gadā sagatavoja 7 transformācijas lietas. Visliekākais izsniegto transformācijas atļauju skaits ir Rīgas virsmežniecībā – 82. Bauskas, Daugavpils un Valkas virsmežniecībās meža zemes transformācija nav notikusi. Meža zemes transformēšana citos zemes lietošanas veidos veikta HES, sporta, rekreācijas un citu objektu būvniecībai, smilts, dolomīta un grants karjeru ierīkošanai, ceļu paplašināšanai, kā arī lauksaimniecības vajadzībām. Rīgas virsmežniecībā meža zeme, galvenokārt, tiek transformēta individuālajai būvniecībai.

Kopā 2000.gadā transformēti 281.45 ha meža zemes un valsts budžetā iemaksāti 219,24 tūkst. Ls par dabiskajai meža videi nodarītajiem zaudējumiem.

3. Meža veselības stāvokļa uzraudzība

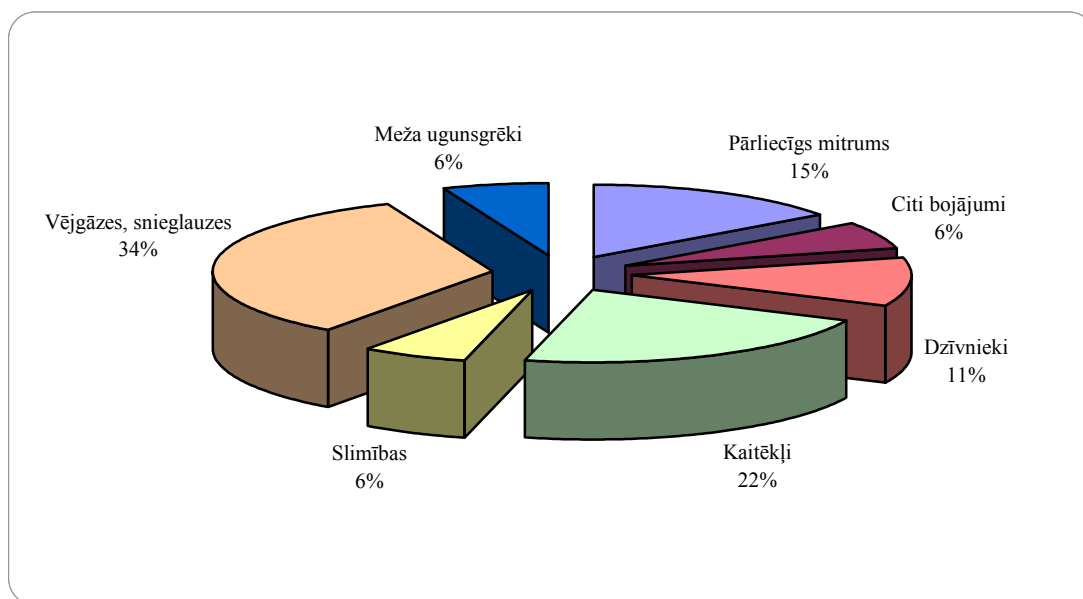
Valsts meža dienests savu darbību meža veselības stāvokļa uzraudzībā veic saskaņā ar izvirzītajiem pamatmērķiem:

- 🌲 nodrošināt meža apsaimniekošanu tādā veidā, kas nepasliktina mežaudžu veselības stāvokli;
- 🌲 savlaicīgi konstatēt kaitēkļu un slimību savairošanos, kas var radīt būtiskus mežsaimnieciskus zaudējumus (kaitēkļu un slimību masu savairošanās), tādējādi dodot iespēju ierobežot kaitēkļu un slimību izplatīšanos, izmantojot mežsaimnieciskos, bioloģiskos u.c. pasākumus integrālā slimību un kaitēkļu ierobežošanas programmā.

Valsts meža dienests meža veselības uzraudzības nodrošināšanai veic 2 pamataaktivitātes:

1) Mežaudžu apsekošana;

Tā tiek veikta saskaņā ar instrukciju “Instrukcija meža veselības stāvokļa uzraudzībai Latvijas mežos”. Nepietiekosa meža veselības stāvokļa uzraudzība izraisa meža resursu kvalitātes samazināšanos un pat veselu biotopu degradāciju. 2000.gadā Latvijā kaitēkļu, slimību un citu faktoru (biotisku un abiotisku) ietekmē meža bojājumi konstatēti 9350 ha platībā. Valsts meža dienests mežaudzēm, kuras pilnīgi vai daļēji zaudējušas savu augtspēju, savu sanitāro atzinumu sniedzis audžu nociršanai galvenajā cirtē 1994 ha platībā.

3.1.attēls. Bojā aizgājušās audzes 2000.gadā sadalījumā pa cēloņiem

2) Meža slimību un kaitēkļu monitorings;

Monitorings nodrošina savlaicīgu kaitēkļu un slimību savairošanās prognozi un arī klimata izmaiņas ietekmes uz kaitēkļu izplatību (areāla maiņu) novērtēšanu.

2000.gadā uzsākts 3 bīstamāko sugu monitorings, izmantojot atraktantus (katrai sugai specifisks feromons) vai veicot zemsedzes kontroli sekojošām sugām: priežu sprīžotājam (*Bupalus piniarius*); egļu mūķenei (*Lymantria monacha*); ozolu mūķenei (*Lymantria dispar*).

Lai arī vērojams neliels mātīšu skaita īpatsvara pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, priežu sprīžotājam populācijas pieaugums nav gaidāms, jo dabīgo ienaidnieku ietekme ir palielinājusies. Ja egļu mūķenes populāciju salīdzina ar 1999.gadu, tad tai ir tendence palielināties, taču kopumā egļu mūķenes populācijas blīvums 2000.gadā uzskatāms par

---

dabīgu fona līmeni šai sugai. Ozolu mūķenes sugas klātbūtne konstatēta tikai 2 parauglaukumos.

Slimību monitoringa ietvaros 2000.gadā visās Latvijas kokaudzētavās, kas realizēja priežu stādāmo materiālu, tika veiktas fitopatoloģiskās analīzes sēņu ierosināto slimību noteikšanai. Galvenā uzmanība tika pievērsta 2 postīgākajām skuju un dzinumu slimībām, t.i. - priežu skujbīrei (*Lophodermium seditiosum*) un skujkoku dzinumu vēzim (*Gremeniella abietina*). Pārbaudes veiktas 27 kokaudzētavās, kur analizēja realizācijai pakļauto priežu stādāmo materiālu un par neapmierinošu atzina priežu sēņņus un stādus no 3 kokaudzētavām. Skujbīres (*Lophodermium seditiosum*) izplatība novērota arī mežaudzēs 14 virsmežniecībās.

3) *Apmācības;*

VMD meža aizsardzības funkcijas virsmežniecībās pilda meža aizsardzības inženieri – patologi. Valsts meža dienests šiem speciālistiem 2000.gadā rīkoja sekojošas apmācības:

- Meža stādāmā materiāla paraugu ievākšana (metodika) fitosanitārām analīzēm un entomoloģiskā stāvokļa novērtēšanai;
- Pavasara zemsedzes kontrole entomoloģiskā stāvokļa monitoringam;
- Monitoringa punktu ierīkošana skuju, lapu grauzēju kaitēkļu monitoringam. Feromonu apraksts, pielietošana, slazdi, to veidi un apkope.

---

4. Dabas aizsardzība

Dabas aizsardzības mērķis ir bioloģiskās daudzveidības līmeņa saglabāšana, dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšana, ilgtspējīgas attīstības pamatu radīšana.

Lai izpildītu meža un vides likumdošanas normatīvajos aktos ietvertos mērķus, VMD uzdevumi dabas aizsardzībā ir:

- dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana, nodrošinot dabas aizsardzības intereses;
- nodrošināt Latvijas starptautisko saistību izpildi,
- sadarbība ar citām valstiskajām un nevalstiskajām organizācijām;
- dalība normatīvo aktu izstrādē un pilnveidošanā.

No iepriekšminētā izriet aktivitātes uzdevumu veikšanai, kuras VMD tiek iedalītas piecās grupās: mikroliegumu izveidošana un aizsardzība, vispārējie dabas aizsardzība jautājumi, dabisko meža biotopu inventarizācija, meža monitoringa programmas īstenošana, sabiedrības informēšana un sadarbība.

Mikroliegumu izveidošana un aizsardzība

Balstoties uz Sugu un biotopu aizsardzības likumā noteikto, ka meža zemēs mikroliegumus nosaka VMD un “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”, VMD izdala mikroliegumus. Galveno darba laiku šī darba izpildei jāvelta pieteikumu sagatavošanai, ekspertīzei un dokumentu rūpīgai noformēšanai, kas saskaņā ar iepriekšminētajiem normatīvajiem aktiem tiek nodoti citām ar vides aizsardzību saistītām organizācijām. Darba veikšanai personālam organizētas mācības aizsargājamo sugu un biotopu atpazīšanai.

Lai pilnveidotu darbu īpaši aizsargājamo putnu aizsardzībā, starp VMD un VA/S “Latvijas valsts meži” tika parakstīta Vienošanās par sadarbību īpaši aizsargājamu iecirkņu izdalīšanā. Īpaši aizsargājamo putnu aizsardzībai 2000.gadā izdalīti 45 jauni īpaši aizsargājami iecirkņi.

Vispārējie dabas aizsardzības jautājumi

Latvijā patlaban vēl ir saglabājusies liela dabisko ekosistēmu daudzveidība. Tālāk attīstoties tautsaimniecībai, var sākties strauja daudz bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu biotopu platību samazināšanās un pat izzušana atsevišķos reģionos. Tajā pat laikā jāapzinās, ka dabas aizsardzība nav tikai aizliegumi, ka ir iespējams arī saimniekot, ievērojot noteiktas prasības. Bieži vien uz vienu teritoriju attiecas vairāki aprobežojumi vai nosacījumi, kas tiek noteikti gan ar speciālajiem, gan vispārīgajiem normatīvajiem aktiem. Dabas aizsardzības prasību skaidrošanai mežu apsaimniekotājiem, kā arī saimnieciskās darbības uzraudzībai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam ir svarīga loma VMD funkciju izpildē un šim darbam velītāis laiks arvien pieaug.

Dabisko meža biotopu inventarizācija

“Ilgstošas tradicionālas mežu apsaimniekošanas rezultātā Latvijā tikai ļoti nelielās platībās ir saglabājušies tādi apstākļi, kas raksturīgi dabiskajiem mežiem. Šādu mežu platības joprojām turpina samazināties, un to saglabāšana ir viena no nozīmīgākajām prioritātēm dabas aizsardzībā” teikts MK apstiprinātajā Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā. Virkne sugu mežos ir saistītas tikai ar veciem kokiem, kritālām, saimnieciskās darbības neskartu zemsedzi un krūmu stāvu. Meža biotopiem saskaņā ar “Mikroliegumu izveidošanas,

---

aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem” jānosaka mikrolieguma statuss, tādējādi apturot meža biotopu daudzveidības samazināšanos. Lai apzinātu vietas, kur saglabājušies dabiskie meži, VMD darbinieki veica dabisko meža biotopu (DMB) inventarizāciju. 2000.gadā tika apsekoti 125 000 ha valsts mežu, no kuriem kā DMB tika izdalīti 5 497 ha un kā potenciālie dabiskie meža biotopi 2 357 ha. Lai nodrošinātu sekmīgu darbu, februārī tika parakstīts nodomu protokols starp VMD un VAS “Latvijas valsts meži” par DMB inventarizāciju un to aizsardzību, kā arī prezentēta “Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata”. Ar nolūku pārbaudīt veikto darbu kvalitāti, septembrī un oktobrī norisinājās DMB inventarizācijas darbu pārbaude, ko veica Latvijas Dabas fonds. Iegūtie rezultāti tiek apkopoti un ievadīti datu bāzē elektroniskā veidā. Datu bāze nodrošina informāciju par visā Latvijā atrastajiem dabiskajiem meža biotopiem un tajos konstatētajām sugām.

Meža monitorings

Meža monitoringa mērķis ir meža veselības stāvokļa un vides stāvokļa uzraudzība.

Pašreiz Latvijā tiek veikta tikai viena - koku vainagu stāvokļa novērtējums, no 12 meža monitoringa apakšprogrammām, balstoties uz Eiropas Padomes regulācijās noteikto meža monitoringa veikšanas kārtību.

2000.gadā meža monitoringa programmas ietvaros organizētas divdienu apmācības Reģionālā meža monitoringa lauku darbu izpildei, lauku darbu kontrole, datu apstrāde un analīze. Sagatavoti dati un pārskats ICP Forests programmas koordinācijas centram, kā arī nacionālais pārskats par meža monitoringa rezultātiem 2000.gadā. Saskaņā ar 2000.gada novērojumu rezultātiem par nebojātiem vai viegli bojātiem uzskatāmi 79,9% skuju koku un 77,8 % lapu koku. 2000.gada novērojumi liecina ka, priedes veselības stāvoklis turpina uzlaboties, un vainaga vidējā defoliācija sasniedz 21,8%, kas ir par 1,1% mazāk kā pagājušajā gadā. Egles veselības stāvoklim kopš 1996.gada ir tendence pasliktināties, vidējai defoliācijai sasniedzot 21,5%. Kopumā priežu un egļu audzes uzskatāmas par viegli bojātām. Lapu koku veselības stāvoklim ir tendence pasliktināties, un 2000.gadā to vainagu vidējā defoliācija sasniedz 21,7%. Kopumā lapu koku vidējā defoliācija paaugstinājusies nenozīmīgi, un lapu koku audzes uzskatāmas par viegli bojātām.

Mežaudžu galvenais bojājumu cēlonis 2000.gadā ir slimības, kaitēkļu ietekme un dabas faktori. Vienlaikus nozīmīga ir netiešā klimata un gaisa piesārņojuma ietekme uz mežaudzēm. Gaisa piesārņojuma izraisīti bojājumi vērojami atsevišķu sārņojošu avotu tuvumā.

Latvijas mežu veselības stāvoklis kopumā vērtējams kā labs. Latvijas rādītāji ir tuvi ES valstu vidējiem rādītājiem pēc koku vainagu stāvokļa vidējiem rādītājiem.

5. Uzraudzība pār meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu

Darbības mežā, kas ir pretrunā ar meža izmantošanu un apsaimniekošanu regulējošo normatīvo aktu prasībām, tiek kvalificētas kā mežpārkāpums.

Koku ciršana vai koku bojāšana, pārkāpjot Meža likumā noteikto kārtību, tiek uzskatīta par patvaļīgu koku ciršanu vai bojāšanu.

Katra konstatētā mežpārkāpuma gadījumā VMD darbinieki sastāda protokolu par meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpšanu un nosaka radīto zaudējumu lielumu.

2000.gadā konstatēti 15 pārkāpumu veidi: patvaļīga augošu koku ciršana savā vai svešā mežā, patvaļīga un nepamatota atkāpšanās no meža apsaimniekošanas projekta, ugunsdrošības noteikumu pārkāpumi, augošu koku bojāšana, sanitāro noteikumu pārkāpumi u.c.

Lielāko daļu no visiem pārkāpumiem sastāda patvaļīga koku ciršana (skat. 5.1.tabulu). 2000.gadā no 4133 pārkāpumiem 3763 bijuši patvaļīga koku ciršana (91%), kuru rezultātā saskaņā ar normatīvos aktos noteikto zaudējumu aprēķināšanas kārtību, valstij nodarīti zaudējumi par 5 060 154,42 Ls.

5.1.tabula. Pārkāpumu skaits un nodarītie zaudējumi

Gads	Pārkāpumu skaits kopā	t.sk. patvaļīga koku ciršana	Nodarītie zaudējumi kopā (Ls)	t.sk. patvaļīgas koku ciršanas rezultātā (Ls)
1998	4428	3031	33659	3231,3
1999	3298	3257	3675,6	3594,8
2000	4133	3763	5060,1	5031,5

2000.gadā piedzīti tikai 16% no visas aprēķinātās zaudējumu summas.

2000.gadā patvaļīga koku ciršana visbiežāk notikusi privātīpašnieku un lietotāju mežos (3021 gadījumos) un arī nodarītie zaudējumi šajos mežos ir vislielākie - patvaļīgi nocirsti 168574 m³ koksnes, kuru ciršana radījusi 4,2 milj.Ls lielus zaudējumus (skat 5.2.tabulu).

5.2. tabula. Zaudējumi patvaļīgu koku ciršanas rezultātā

	1998.gads	1999. gads	2000.gads
Patvaļīgi nocirsta koksnes valsts mežos m ³	17700	27800	23083
Zaudējumi patvaļīgas koku ciršanas rezultātā valsts mežos tūkst. Ls	629,6	686,1	774,2
Patvaļīgi nocirsta koksne citos mežos m ³	81200	89600	168574
Zaudējumi patvaļīgas koku ciršanas rezultātā citos mežos tūkst. Ls	1635,2	1971,8	4257,2

Izmantojot VMD rīcībā esošo informāciju par meža sadalījumu pa īpašuma veidiem, to platībām, kā arī izsniegtajiem un patvaļīgi izcirstajiem apjomiem un patvaļīgu koku ciršanas gadījumiem, sadalījumā par Latvijas rajonu robežām, 2000.gadā tika veikta analīze (skat. 5.3.tabulu). 2000.gadā patvaļīgi izcirstā apjoma (m³) īpatsvars valstī sastāda 1,5%, patvaļīgi izcirstais apjoms (m³) uz tūkst. ha ir 73 m³ un 1,26 patvaļīgu koku ciršanas gadījumi uz tūkst. ha meža visā valstī.

5.3. tabula. Patvaļīgu koku ciršana, tā apjoms un īpatsvars(%) 2000.gadā

	valsts mežos	citos mežos
Patvaļīgu koku ciršanas gadījumi uz tūkst. ha.	0,55	1,98
Patvaļīgi izcirstais apjoms (m ³) uz tūkst. ha.	16	130
Patvaļīgi izcirstā apjoma (m ³) īpatsvars (%)	0,6	1,9

Vislielākais mežpārkāpumu skaits 2000.gadā fiksēts Balvu virsmežniecībā - 386 gadījumi, bet vislielākie zaudējumi nodarīti Ventspils virsmežniecības teritorijā esošajiem mežiem - 881,9 tūkst.Ls, t.sk. 867,9 tūkst.Ls - patvaļīgas koku ciršanas rezultātā.

2000.gadā par atklātajiem mežpārkāpumiem uzlikti 2641 administratīvie sodi. Šo sodu kopējā summa sastāda 193238 Ls. Uzliktie administratīvie sodi 2000.gadā tika samaksāti 65% apmērā.

No 4133 sastādītajiem mežpārkāpumu protokoliem 2000.gadā līdz zaudējumu piedziņai ir nonākušas tikai 1363 lietas. Dažādu, no VMD neatkarīgu iemeslu dēļ 2770 lietas ir palikušas nepabeigtas - 730 atrodas izmeklēšanā policijā, 397 gadījumos atteikts ierosināt krimināllietu, 1016 atrodas tiesā vai gaida uz izskatīšanu, 627 lietas iesniegtas kriminālatbildības ierosināšanai.

2000.gadā LR tiesās ir izskatītas 12 krimināllietas par mežpārkāpumiem un 12 civillietas.

---

6. Meža valsts reģistra uzturēšana

Datu bāzes uzturēšana, informācijas apjomi

Meža likuma pārejas noteikumi nosaka Meža valsts reģistra izveidi līdz 2002.gada 1.janvārim, kā arī to, ka līdz Meža valsts reģistra izveidošanai attiecīgās informācijas sistēmas funkcijas pilda datu bāze "Meža fonds".

Nozares reorganizācijas rezultātā VMD Informācijas centrs pārņēma virkni datu bāžu, būtiskākā no kurām VMD funkciju izpildei un nozares plānošanai ir datu bāze "Meža Fonds".

Paralēli datu bāzes pārņemšanai, lai nodrošinātu efektīvāku informācijas apriti, resursu ekonomiju un līdz ar to arī efektīvāku un operatīvāku klientu apkalpošanu, tika veikta datu bāzes uzturēšanas decentralizācija. Ja agrāk meža inventarizācijas informācija tika iesniegta centralizēti Valsts mežierīcības institūtā (VMI) un tikai pēc tam nogādāta uz virsmežniecībām un mežniecībām darbam, tad tagad meža īpašnieki iesniedz meža inventarizācijas informāciju attiecīgajā virsmežniecībā.

2000.gadā liels uzsvars tika likts uz zemes vienību kadastra apzīmējumu sakārtošanu datu bāzē "Meža fonds". 2000.gada 31.martā tika izdots atbilstošs VMD rīkojums, tika izveidota trīspusēja darba grupa ar VMD, Valsts zemes dienesta (VZD) un VAS "Latvijas valsts meži" pārstāvju piedalīšanos. Iesniedzot meža zemes un mežaudzes vērtību datus VZD nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanai 2001.gadam, tika konstatēts, ka 80% gadījumos dati divos reģistros, kuri līdz šim pilnīgi autonomi uzturējuši informāciju, ir tikuši sakārtoti gada laikā. Iesāktais darbs datu sakārtošanas jomā jāturpina arī 2001.gadā, lielāko uzmanību vēršot privāto meža īpašnieku datu sakārtošanai minētajos reģistros.

Līdz ar Ministru kabineta noteikumu Nr.434. "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" pieņemšanu, precīzi tika definēti informācijas sistēmā uzturamās informācijas apjomi. Šie noteikumi nosaka, ka meža inventarizācijas objekts ir meža zeme. Līdz šo noteikumu pieņemšanai datu bāzē tika uzturēta informācija ne tikai par meža zemēm, bet arī par nemeža zemēm - lauksaimniecības zemēm, ūdeņiem un komunikāciju trasēm. Tas nozīmē, ka dati par nemeža zemēm datu bāzē ar laiku kļuva neaktuāli, radītu "Meža fonda" datu bāzes datu neatbilstību ar citiem reģistriem, piemēram, ar Kadastra reģistru. Tomēr, lai efektīvi izmantotu līdz šim datu bāzē uzkrātos datus par nemeža zemēm, 2000.gada 13.oktobrī tika noslēgts vienošanās protokols starp VMD un VZD par datu apmaiņu. Tā kā Kadastra reģistrā dati par valsts meža zemju platībām nebija sadalīti pa zemes lietošanas veidiem, datu apmaiņas rezultātā Kadastra reģistrā tika aktualizēts šo platību sadalījums pa zemes lietošanas veidiem.

Informācijas tehnoloģiju pielietojums, tehniskais nodrošinājums un tā uzturēšana

VMD reorganizācijas, jaunas meža likumdošanas un ar to saistīto normatīvo aktu rezultātā ir definēti uzturamās informācijas apjomi un mainījušās VMD funkcijas, kuru izpildes nodrošināšanai tiek izmantots informācijas sistēmu atbalsts. Līdz ar to ievērojams darba apjoms ir jāiegulda jaunu programmatūras izstrādes līdzekļu apgūšanā, datu bāzu veidošanā un programmatūras izstrādē.

Datu bāzes "Meža fonds" uzturēšanai līdz 2000.gada decembrim tika izmantota FoxPro DBVS un tam atbilstoša programmatūra, kas darbojās DOS vidē.

Lai nodrošinātu datu uzturēšanu atbilstoši "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" prasībām, 2000.gadā datu bāze "Meža fonds" tika pilnībā pārstrādāta.

Mainījās arī izmantojamā programmatūra. 2000.gada decembrī VMD struktūrvienībās tika ieviesta uz Visual FoxPro DBVS bāzēta datu bāze ar Windows vidē strādājošām aplikācijām.

Lai šīs izmaiņas ieviestu, Informācijas centra darbinieku vadībā norisinājās datu konvertācijas process un VMD struktūrvienību darbinieku apmācība darbam ar jauno programmatūru.

Meža valsts reģistra izstrāde

Paralēli datu bāzes “Meža fonds” un ar to saistītās programmatūras izstrādei, VMD uzsāka darbu pie Meža valsts reģistra pilotprojekta izstrādes. Meža valsts reģistrs ir iekļauts Valsts investīciju programmas projektos (projekta kods - OP19) un tam 2000.gadā piešķirtais finansējums ir 40 000 latu.

Meža valsts reģistrs ir informācijas sistēma, kurā apkopo un glabā informāciju par mežiem un tajos notiekošo saimniecisko darbību.

Meža valsts reģistrs tiek veidots un uzturēts ar mērķi nodrošināt tehnoloģisko un informatīvo atbalstu VMD amatpersonām tādu funkciju veikšanai, kā:

- izsniedzot un reģistrējot normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, apliecības, licences, apliecinājumus un citus dokumentus;
- atestējot un reģistrējot meža reproduktīvā materiāla ieguves avotus un meža reproduktīvā materiāla izmantošanu;
- veicot meža patoloģiskā stāvokļa un meža monitoringa uzskaiti;
- veicot meža inventarizācijas datu un saimnieciskās darbības uzskaiti un aktualizāciju;
- informējot sabiedrību par meža un mežību resursu stāvokli un to izmantošanu.

Lai arī līdz 2000.gadam tika izstrādāta Meža valsts reģistra informācijas sistēmas kontroles un sistēmu prasību specifikācija, 2000.gadā bija nepieciešams veikt Meža valsts reģistra informācijas sistēmas prasību specifikācijas pārskatīšanu un aktualizēšanu, atbilstoši meža nozares reorganizācijas procesā noteiktajām Valsts meža dienesta funkcijām.

Tāpēc 2000.gadā VMD, pamatojoties uz iepriekš noslēgtiem līgumiem ar SIA “IT-Alise”, noslēdza pasūtījumus par Informācijas sistēmas projektēšanu, par Meža valsts reģistra informācijas sistēmas izstrādi un par Oracle programmnodrošinājuma licenču iegādi Meža valsts reģistra pilotprojekta testēšanai.

Rezultātā 2000.gada nogalē VMD saņēma Meža valsts reģistra pilotprojektu. Pilotprojekts testēšanas nolūkos tika darbināts centrālajā aparātā un Kuldīgas virsmežniecībā.

2001.gadā darbs ar Meža valsts reģistra izstrādi ir jāturpina. Jāveic programmatūras izstrādes, datu pārraides tīkla ierīkošanas, ieviešanas un lietotāju apmācības darbi, lai no pilotprojekta pārietu uz darboties spējīgu projektu.

Kartogrāfijas bāzes veidošana un uzturēšana

Kartogrāfiskais materiāls ir par pamatu meža nogabalu identifikācijai vietā. Meža inventarizācija tiek veikta, balstoties uz VZD izsniegtiem zemes robežu plāniem, līdz ar to nodrošinot meža robežu piesaisti konkrētai zemes vienībai.

Situācijās, kad nekustamā īpašuma formēšanas un nekustamā īpašuma tirgus rezultātā mainās zemes vienību robežas, tiek izdalītas aizsargājamas dabas teritorijas, iecirkņi un liegumi, kā arī administratīvo robežu maiņu gadījumos, kartogrāfiskais materiāls ir praktiski vienīgais līdzeklis, kas ļauj efektīvi sekot šīm izmaiņām. Savukārt pašai šo izmaiņu reģistrēšanai Meža valsts reģistrā ir būtiska loma valsts nodokļu administrācijas realizācijā.

Kā bāzes materiāli tika pārņemti VMI pārziņā esošie kartogrāfiskie materiāli papīra karšu formā.

Lai sekmīgi realizētu kartogrāfijas kārtosšanu, 2000.gadā VMD uzsāka meža digitālās kartes veidošanu. Kartogrāfiskie materiāli tiek kārtoti virsmežniecībās. 2000.gadā notika izsoles par datortehnikas un digitaizeru iegādi, izstrādāta uz ArcView bāzēta kartogrāfisko datu apstrādes programmatūra, virsmežniecībās izveidotas kartogrāfu darba vietas, no VZD tiek saņemta digitālā kadastra karte un iegādāti ortofoto materiāli.

Centrālā aparāta darbinieki ir atbildīgi par atbilstošas specifikācijas un programnodrošinājuma izstrādi, datu apkopojumiem, metodiskās palīdzības sniegšanu un statistiskās informācijas sagatavošanu.

Informācijas sagatavošana un pakalpojumu sniegšana

Meža valsts reģistrā uzkrātā informācija kalpo par pamatu virknei uzdevumu un pakalpojumu, ko sniedz Valsts meža dienests.

Virkne pakalpojumu, kas saistīti ar informācijas iegūšanu no datu bāzes ir decentralizēti un tos nodrošina mežniecības. Kā piemērus var minēt īpašnieka iesniegto datu pārbaudi datu bāzē apliecinājumu saņemšanai un pašu apliecinājumu drukāšanu no datu bāzes. 2000.gadā šādā veidā tika sagatavoti vairāk nekā 85 000 apliecinājumu.

Kā jaunu pakalpojumu, ko 2000.gadā mežniecībās sāka piedāvāt klientiem, jāmin izziņas “Meža novērtējums zemes kadastrālās un mežaudzes vērtības noteikšanai” sagatavošana.

Savukārt pašu meža inventarizācijas datu, saimnieciskās darbības pieteikumu, izsniegto apliecinājumu un saņemto pārskatu uzkrāšana elektroniskā veidā un šo datu apkopojums VMD centrālajā aparātā ļauj informēt sabiedrību par meža un medību resursu stāvokli, plānoto un reāli veikto saimniecisko darbību. Šādi centralizēti apkopoti dati kalpo par informācijas avotu virknei organizācijām to uzdevumu veikšanai:

- Valsts zemes dienestam – Nekustamā īpašuma valsts Kadastra reģistra aktualizācijai zemes lietošanas veidu izmaiņu gadījumos, Nekustamā īpašuma vērtības aprēķiniem, nekustamā īpašuma nodokļa aprēķiniem par meža zemi un nekustamā īpašuma nodokļa prognozes sarakstu sagatavošanai;
- Valsts ieņēmumu dienestam – informācija par saimnieciskajām darbībām mežā materiālu plūsmas kontroles un audita atbalstam;
- Vides aizsardzības un Reģionālās attīstības ministrijai – informācija par aizsargājamām teritorijām un objektiem meža zemēs;
- Latvijas Republikas Centrālajai statistikas pārvaldei – statistiskā informācija par meža zemēm un tajās notikušo saimniecisko darbību;
- pašvaldībām – informācijai un teritoriālpilnošanai;
- virknei ar meža nozari saistītajiem uzņēmumiem – mežierīcības pakalpojumu sniedzējiem, meža izstrādes un pārstrādes un tamlīdzīgām organizācijām;
- starptautiskām statistiskām organizācijām par meža zemju raksturojumiem un sanitāro stāvokli.

Balstoties uz Meža valsts reģistra datiem 2000.gadā tika sagatavots koku ciršanas maksimālais pieļaujamais apjoms hektāros un kubikmetros valsts mežos 2001. – 2005. gadiem, kā arī meža zemju raksturojošie dati ir kalpojuši par pamatu 2000.gadā uzsāktajam projektam “Meža sektora attīstība Latvijā: priekšlikumi normatīvo aktu izmaiņām mežsaimniecības ekonomiskās efektivitātes paaugstināšanai”.

Normatīvā bāze un dalība normatīvo aktu projektu sagatavošanā

VMD kārto Meža valsts reģistru, pamatojoties uz Valsts meža dienesta likumu.

Meža valsts reģistra izveidošanu, uzturēšanas kārtību un reģistrējamās informācijas apjomu nosaka "Meža likums" un saskaņā ar šo likumu izdotie Ministru kabineta noteikumi Nr.434. "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi".

VMD 2000.gadā ir piedalījies virknes normatīvo aktu projektu sagatavošanā, kuri tiešā veidā saistīti ar Meža valsts reģistra uzturēšanu. Kā piemēri minami sekojoši Ministru kabineta noteikumi:

- Nr.302 "Kārtība, kādā ar pašvaldībām tiek saskaņota nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu prognoze" (29.08.2000);
- Nr.434 "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" (19.12.2000);
- Nr.466 "Lauku apvidus zemes kadastrālās vērtēšanas noteikumi" (19.12.2000);
- Nr.90 "Mežaudzes novērtēšanas kārtība" (27.02.2001);
- Nr.135 "Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek jaunaudzes un apmežojumus jaunaudžu vecumā" (24.03.2001).

---

7. Meža apsardzība pret uguni

Meža ugunsdrošības uzraudzības organizēšana un meža ugunsgrēku dzēšana ir viena no galvenajām Valsts meža dienesta funkcijām, kuras realizēšanai izlietotais budžeta finansējums dots tabulā.

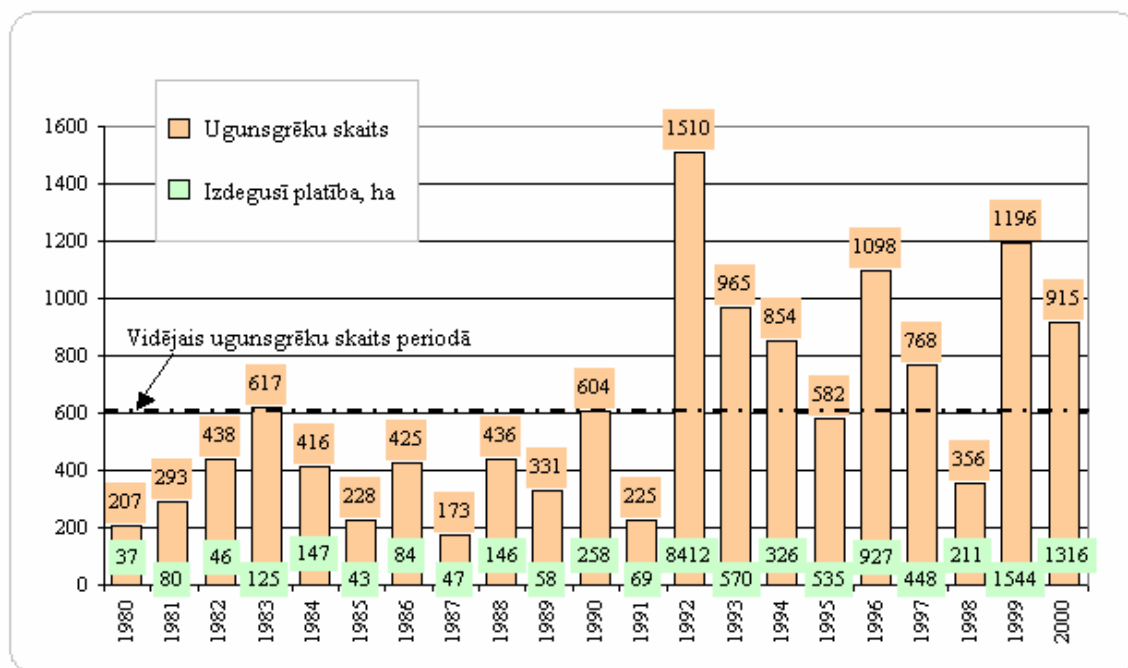
7.1.tabula. Uguns apsardzības izdevumi 2000.gadā

Izdevumu posteņi	Izdevumu apjoms tūkst. Ls
Ugunsdzēsības transporta uzturēšana un ekspluatācija	67,57
Darba alga un soc. apdrošināšana (sargi torņos, dzēsēji)	325,64
Pārējie izdevumi	23,50
Kompensācijas par pakalpojumiem dzēšanā	9,10
Sakaru nodrošināšana (telefona un radiosakari)	242,41
KOPĀ	668,22

2000.gadā izcēlās 915 meža ugunsgrēki un tajos cieta 1 047 ha meža, bet kopējā uguns skartā platība sasniedza 1341 ha. Rezultātā mežam nodarīti zaudējumi 97,5 tūkst. latu apmērā. Valsts mežos uguns skartā platība bija 504 ha, bet pārējos mežos 837 ha. Vidējā izdegušī platība vienā ugunsgrēkā ir salīdzinoši liela – 1,46 ha. Tas izskaidrojams ar diviem lieliem ugunsgrēkiem, kuru kopējā platība sasniedza 341 ha, taču kopumā Valsts meža dienesta darbību ugunsgrēku dzēšanā var uzskatīt par apmierinošu, jo 79% no visiem ugunsgrēkiem nodzēsti platībā mazākā par 0,5 ha, 8% platībā, kas nepārsniedz 1,0 ha, bet 11% platībā līdz 5,0 ha un tikai 1% ugunsgrēki ir bijuši lielāki par 10 ha. Problēmas ugunsapsardzībā radīja kadru mainība un mežsargu un mežziņu skaita ievērojams samazinājums nozares reorganizācijas rezultātā.

Pēdējos desmit gados ugunsgrēku skaitam ir tendence palielināties un tas pārsniedz vidējos rādītājus, kādi bijuši no 1980.gada.

7.1.attēls. Ugunsgrēku skaits un izdegusi platība (ha)

VMD 2000.gadā uzcēla 18 uguns novērošanas torņus, no kuriem 16 bija metāla konstrukcijas, un tam tika izlietoti 128 000 lati. Radiosakaru atjaunošanai un modernizācijai ar MOTOROLA radiostacijām tika investēti 30 000 lati. Par 5 000 latiem tika iegādāti 375 miglotāji dzēšanai grūti piebraucamās vietās.

Sadarbības uzlabošanai meža ugunsapsardzībā un ugunsgrēku dzēšanā tika noslēgti divi sadarbības līgumi: ar Valsts akciju sabiedrību "Latvijas valsts meži" un Rīgas domes Īpašuma departamentu.

8. Medību normatīvo aktu ievērošanas un medību resursu stāvokļa kontrole

Latvijas Republikas Bioloģiskās daudzveidības Nacionālajā programmā, ko LR Ministru kabinets akceptējis 2000.gada 16.maijā, ir uzsvērti šādi medību saimniecības organizēšanas principi:

- Veicināt ilgtspējīgas medību saimniecības attīstību;
- Novērst neatbilstošas un nelikumīgas medības.

Lai realizētu šos principus nepieciešams nodrošināt ekoloģiski pamatotu īpatņu skaitu medījamo dzīvnieku populācijās, optimizēt medību iecirkņu lielumu, samērojot to platību ar lielo medījamo dzīvnieku populācijām nepieciešamo teritoriju, kā arī izstrādāt un ieviest vienotu medījamo dzīvnieku populāciju monitoringu.

Būtisku kaitējumu medību resursiem nodara neatbilstošas medības, ar tām saprotot neselektīvas medību metodes un paņēmienus, kā arī metodes, kas aizliegtas starptautiskajos dokumentos. Tā, nepiemērotos un nespecializētos slazdos nereti nokļūst to sugu īpatņi, kuru medības nav paredzētas vai ir pat aizliegtas.

Visu minēto prasību nodrošināšanā un pasākumu veikšanā būtiska nozīme ir mednieku informētībai un zināšanu līmenim bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas jautājumos.

Medību normatīvo aktu ievērošanas kontrole

Medību normatīvo aktu ievērošanas kontroles galvenais mērķis ir novērst neatbilstošas un nelikumīgas medības. Tikai likumam atbilstošas medības var nodrošināt ilgtspējīgu medību saimniecības attīstību. Ja pilnībā netiek izskaustas nelikumīgās medības, tās ne tikai var būtiski samazināt īpatņu skaitu kādā populācijā, bet arī neļauj savākt pilnīgu informāciju par nomedīto dzīvnieku skaitu, tādējādi ietekmējot medību resursu novērtējumu un to izmantošanas iespēju prognozes. Latvijai saistošās starptautiskās normas uzliek par pienākumu kontrolēt medību normatīvo aktu izpildi, lai varētu turpināt atsevišķu sugu izmantošanu.

8.1.tabula. Pārskats par medību pārkāpumiem 2000.gadā

	Skaitis
Pārkāpumi	84
Noskaidroti vainīgie	87
Nenoskaidroti pārkāpumi	14
Nelikumīgi nomedīti	
aļņi	5
stirnas	25
meža cūkas	7
staltbrieži	4
bebri	3
Zaudējumi, Ls	27420
Administratīvie sodi, Ls	2360

Medījamo dzīvnieku uzskaitē

Medījamo dzīvnieku uzskaitē ir to pārvaldīšanas procesa sastāvdaļa, kas Latvijā ir valsts uzdevums. To nosaka

---

▲ Medību likuma (1995.g. 1.jūnijs) 4.pants,

▲ Medību noteikumu (MK noteikumi nr.251, 1995.g. 8.augusts) 5.pants,

Balstoties uz Medību noteikumu 1.pantu, Valsts meža dienests ik gadus izdod rīkojumu "Par medījamo zvēru un putnu uzskaiti un lielākā pieļaujamā nomedijamo dzīvnieku skaita projektu". Ar šiem rīkojumiem VMD struktūrvienības dzīvnieku uzskaitē uz brīvprātības principiem iesaista arī medību tiesību lietotājus.

Tā kā meteoroloģiskie apstākļi Latvijas teritorijā ir atšķirīgi un VMD tehniskās iespējas ir ierobežotas, uzskaitē nenotiek kā vienlaicīga akcija, bet gan kā dzīvnieku skaita ikgadējs vērtējums pēc stāvokļa uz 1.aprīli (medījamiem putniem pēc stāvokļa uz 15.maiju). Uzskaitītas tiek visas medījamo zīdītāju sugas un daži šobrīd aizsargājami, bet vēsturiski tradicionāli medijami zīdītāji, kā ūdri un brūnie lāči, bet no putniem - medņi, rubeņi un baltirbes – kopā 22 dzīvnieku sugas. Uzskaites pamatplatība ir mežsarga apgaita. Pa valsti kopumā uzskaites datu apkopošanu un analīzi veic Medību daļa. VMD Meža resursu reģistra sektors apkalpo vienoto elektronisko medību saimniecības datu bāzi.

2000.gadā, līdzīgi, kā iepriekšējās divās medību sezonās galveno medījamo dzīvnieku skaits turpina pieaugt, dažviet jau sasniedzot optimālo. Populāciju dinamika atspoguļota. 8.1.; 8.2.; 8.3. un 8.4. attēlos.

Nomedīšanas apjomu administrēšana

Nomedīšanas apjomu administrēšana ir viens no galvenajiem uzdevumiem, lai nodrošinātu ekoloģiski pamatotu īpatņu skaitu populācijās, samazinātu pretrunas starp medību saimniecību un citu nozaru interesēm medījamo dzīvnieku vai pašu medību nodarīto zaudējumu dēļ un veicinātu ilgtspējīgas medību saimniecības attīstību.

Lai nodrošinātu nomedīšanas apjomu administrēšanu Valsts meža dienests veic sekojošas aktivitātes:

1. Medību saimniecības konsultatīvo grupu darba koordinācija;
2. Lielākā pieļaujamā nomedijamo dzīvnieku skaita apstiprināšana;
3. Medību atļauju izgatavošana un izsniegšana;
4. Datu apkopošana par nomedītajiem dzīvniekiem;
5. Datu apkopošana par bojā gājušiem medījamiem un īpaši aizsargājamiem dzīvniekiem;
6. Medījamo dzīvnieku lauksaimniecībai un mežsaimniecībai nodarīto postījumu uzskaitē.

Pirms medību sezonas sākuma Valsts meža dienests izsniedz limitēto medījamo dzīvnieku medību atļaujas (stingrās uzskaites veidlapas) medību tiesību lietotājiem. Vienas medību sezonas laikā Valsts meža dienesta mežniecības izsniedz arī aptuveni 15000 nelimitēto medījamo dzīvnieku atļaujas.

2000.gadā sāk pieaugt galveno medījamo sugu dzīvnieku nomedīšanas apjomi, kas liecina par to, ka populāciju kvantitatīvie rādītāji uzlabojas. Strikti ievērojot optimālos medījamo dzīvnieku populāciju apsaimniekošanas modeļus ir izdevies apturēt medījamo dzīvnieku populāciju lejupslīdi un panākt medījamo dzīvnieku skaita un nomedīšanas apjomu palielināšanos.

Mednieku eksaminācija un mednieku apliecību izsniegšana

Mednieku eksaminācija nepieciešama, lai nodrošinātu to, ka persona, kura saņem mednieka apliecību vismaz pamatzināšanu līmenī pārzinātu būtiskākos medību saimniecības

---

jautājumus. Mednieka apliecība ir tiesības apliecinošs dokuments, kas apstiprina personas tiesības medīt un ir pamatdokuments, lai varētu iegādāties un reģistrēt medību ieroci.

Pamatojoties uz Medību likumu, mednieka apliecību izsniedz VMD virsmežniecībās pēc tam, kad nokārtots eksāmens mednieku eksaminācijas komisijā. Mednieku eksaminācijas komisijas apstiprina pēc VMD ieteikuma. Eksaminācijas komisiju darbību finansē VMD, nosakot maksu par eksāmena kārtšanu un mednieka apliecības sagatavošanu. Mednieka eksāmens ir vienīgā zināšanu pārbaude, kas nepieciešama medību šaujamierocā iegādei medībām.

Šobrīd VMD ir izsniedzis vairāk kā 35 000 mednieku apliecības un ziņas par šīm personām tiek uzglabātas datu bāzē "Mednieki". Gadā tiek eksaminēti un izsniegtas mednieku apliecības aptuveni 250 medniekiem.

Ārvalstu pilsoņi ir tiesīgi medīt Latvijā pēc tam, kad saskaņā ar medību noteikumiem Latvijas Republikas Valsts meža dienestā ir saņēmuši mednieka dokumentus. Ārvalstu mednieku apliecības tiek izsniegtas VMD centrālajā aparātā un to skaits gadā pārsniedz 200. Ja ārvalstu pilsonis vēlas Latvijā ievest medību ieroci, Valsts meža dienests LR Valsts policijai raksta saskaņojuma vēstuli.

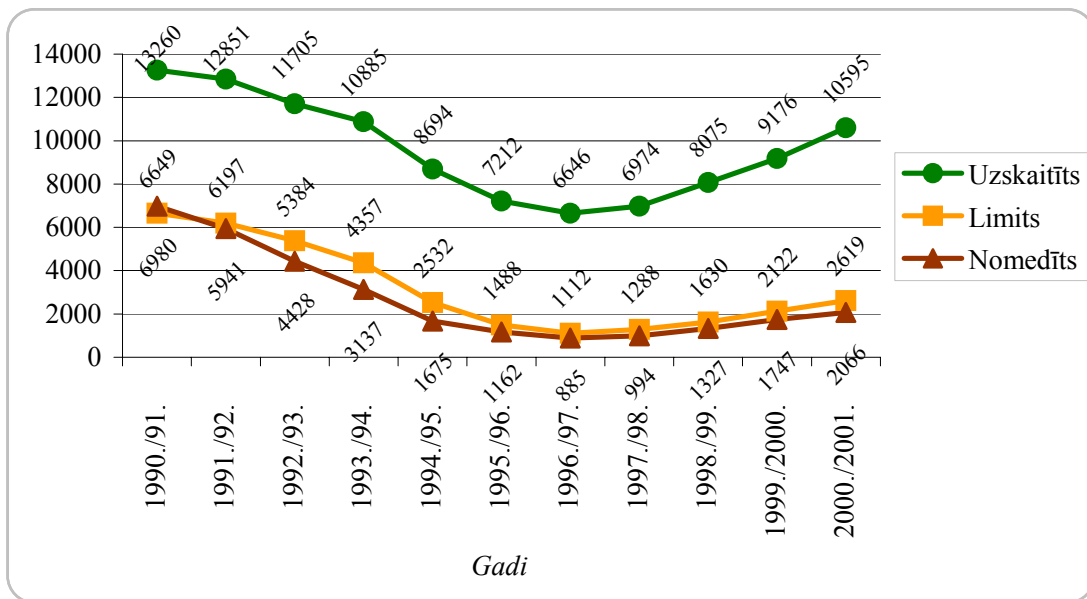
Informācija par izsniegto, anulēto un aizturēto apliecību skaitu, par to vai personai ir izsniegta mednieka apliecība, kad, kas un uz kāda pamata šo apliecību ir izsniedzis ir sabiedrībai vai ieinteresētajām institūcijām pieejama, izmantojot datu bāzi "Mednieki".

ES interešu sfērā ietilpstošo dzīvnieku sugu monitorings

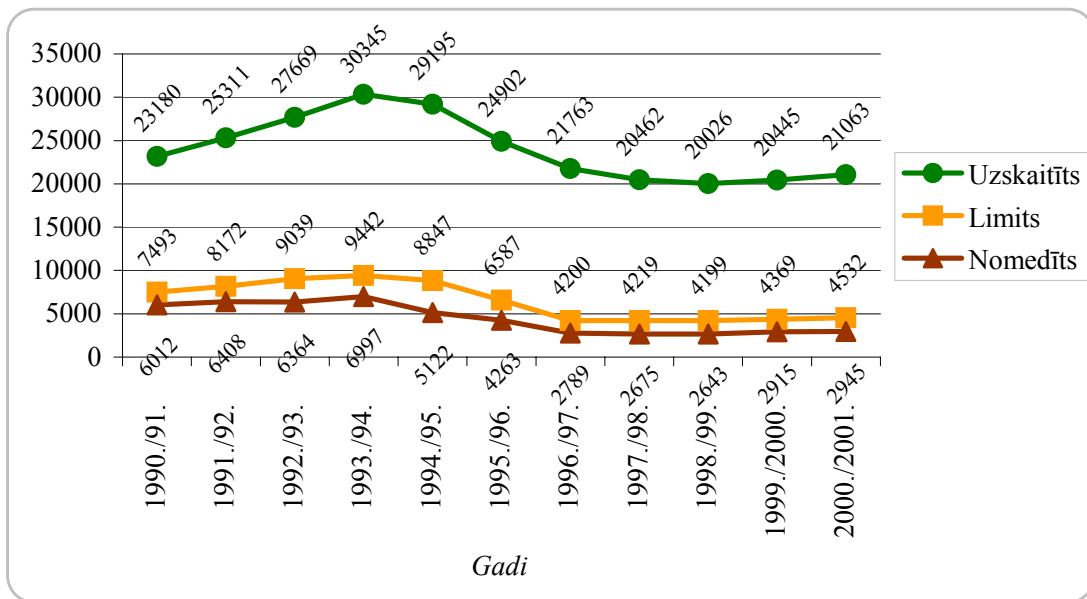
Vairākas Latvijā medijamo dzīvnieku sugas, kuru medīšanas intensitāte un vietējie vides apstākļi pilnībā nodrošina populāciju atjaunošanos vai pat pieaugumu, Eiropas valstu vai globālā mērogā ir apdraudētas un tādēļ iekļautas aizsargājamo sugu sarakstos. Šo sugu aizsardzību nosaka Latvijā ratificētas starptautiskās konvencijas un Eiropas Savienības valstu likumdošana. Taču minētie starptautiskie dokumenti pieļauj ar vietējiem apstākļiem saistītas atkāpes no vispārējām prasībām, ja vien vietējo specifiku pamato ar konkrētiem regulāri ievāktiem datiem. Monitoringa mērķis ir sistemātiski iegūt datus par starptautiski apdraudētu, bet lokāli plaši izplatītu sugu populāciju stāvokli saistībā ar pieļaujamām izmantošanas normām un paņēmieniem, proti, noteikt, vai populācijas sekmīgi atjaunojas pie dotās medību slodzes.

ES Direktīva par savvaļas sugu un biotopu aizsardzību aizliedz tādu Latvijā medijamu sugu kā bebru, vilku un lūšu ieguvī, kā arī nosaka populāciju monitoringa un ieguves normēšanas nepieciešamību meža caunām, seskiem un baltajiem zaķiem.

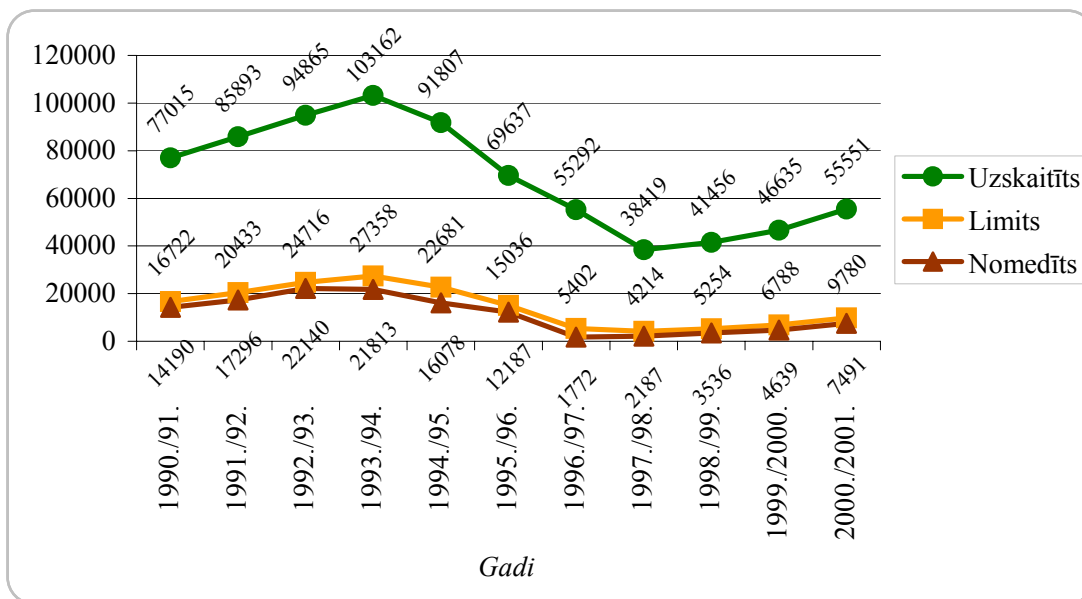
Valsts meža dienests radījis iestrādes vilku un lūšu monitoringam. Līdztekus ikgadējai uzskaitēi un ziņu apkopošanai par nomedītajiem plēsējiem uzsākta nomedīto vilku un lūšu izpēte. Darbs aizsākts pirms diviem gadiem, izmantojot Dānijas Vides aģentūras finansiālu atbalstu. Sākot ar 2000./2001.gada sezonu vilku un lūšu monitoringu pilnībā pārņēmis Valsts meža dienests, organizējot sadarbību ar LVMI "Silava", VAS "Latvijas valsts meži" un Latvijas Universitāti. Uzsākta arī vilku lopkopībai nodarīto postījumu apzināšana.

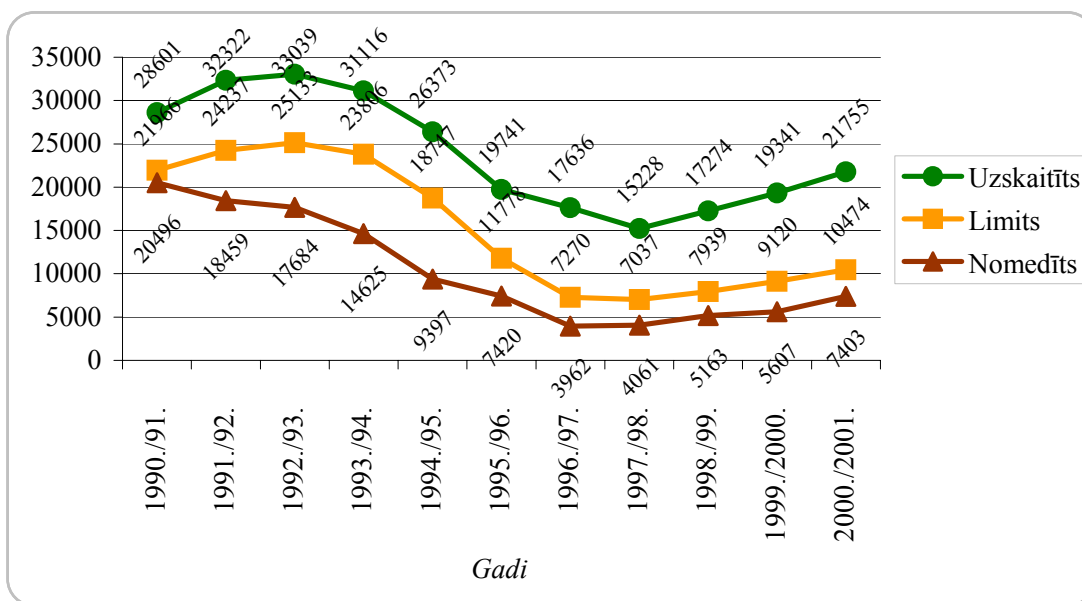
8.1.attēls. Aļņu populācijas dinamika Latvijā

8.2.attēls. Staltbriežu populācijas dinamika Latvijā

8.3.attēls. Styrnu populācijas dinamika Latvijā

8.4.attēls. Meža cūku populācijas dinamika Latvijā

---

9. Zinātnisko mežu apsaimniekošana

Valsts meža dienesta struktūrvienība īpašo uzdevumu veikšanai – zinātniskās izpētes mežu pārvaldīšanai un zinātnisko pētījumu nepārtrauktības nodrošināšanai – ir Meža pētīšanas stacija (MPS). MPS apsaimniekošanā ir 28,8 tūkst. ha mežu, kuri atrodas deviņās VMD virsmežniecībās. Meža pētīšanas stacijai ir trīs informācijas centri – Kalsnavā, Jelgavā un Smiltēnē. Zinātniskās izpētes meži kopš 2001.gada 6.marta tiks apsaimniekoti pamatojoties uz MK noteikumos Nr.110 “Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas kārtība” noteikto kārtību.

2000.gadā MPS ierīkoti zinātniskie stādījumi 15,8 ha platībā un noorganizēti 8 semināri, kurus apmeklēja 191 dalībnieks. 14 dažādās praksēs piedalījās 276 studenti.

Papildus zinātniskajam un izglītojošam darbam, MPS veic visas ar mežu apsaimniekošanu un meža infrastruktūras uzturēšanu saistītās darbības. Tā atskaites gadā ierīkotas meža kultūras 169,9 ha platībā, veiktas sastāva kopšanas cirtes 501,3 ha, uzturēti un remontēti meža ceļi 160 km garumā. Kopā izsniegti 65 tūkst.m³ koksnes 435 ha platībā, t.sk. 51,7 tūkst. m³ galvenajā cirtē. Ieņēmumi no koksnes realizācijas 2000.gadā ir 329,5 tūkst. Ls.

---

10. Meža īpašnieku informēšana un konsultēšana

Valsts meža dienests informē un konsultē meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām (Valsts meža dienesta likums, 2.pants).

Lai realizētu iepriekš minēto funkciju, ir noformulēts VMD ilgtermiņa mērķis - **Meža apsaimniekotāji zina, izprot un ievēro normatīvos aktus un pielieto labas mežsaimniecības principus.**

VMD ir izveidota meža īpašnieku konsultāciju un apmācību sistēma. Darbu koordinē un vada VMD Atbalsta un attīstības daļa, bet 26 virsmežniecībās šo darbu veic konsultanti – koordinatori; konsultācijas sniedz 197 mežziņi, viņu vietnieki un 833 mežsargs.

VMD uzdevums ir ar savām darbībām panākt, lai informācija par jaunajiem normatīvajiem aktiem sasniegtu pēc iespējas lielāku meža īpašnieku skaitu.

Meža īpašnieku informēšana ar masu saziņas līdzekļu un informācijas materiālu palīdzību

2000. gadā vietējā presē publicēti 429 raksti par Meža likuma un citu normatīvo aktu prasībām un to pielietošanu, virsmežniecību darbinieki 81 reizi uzstājušies vietējā TV un radio, kā arī piedalījušies 1575 pagastu sanāksmēs, kur informējuši par aktualitātēm mežsaimniecībā. Pagastos un mežniecībās izveidoti informācijas stendi vai mapītes ar meža īpašniekiem nepieciešamo informāciju.

Konsultantu semināru ietvaros sagatavoti 4 LTV 2.programmas raidījumi – mācību filmas: “Meža atjaunošana”, “Jaunaudžu kopšana”, “Kopšanas cirtes” un “Galvenās cirtes”. Raidījumu ieraksti izmantoti kā mācību materiāli meža īpašnieku semināros.

Sagatavoti un izplatīti šādi informācijas materiāli meža īpašniekiem: “Ciršanas apliecinājums”, “Meža inventarizācija”, “Kā izvēlēties cirtes veidu”, “Lauksaimniecības zemju apmežošana”.

Meža īpašnieku individuālās konsultācijas

VMD darbinieki sniedz meža īpašniekiem individuālas konsultācijas gan mežniecībās, gan izbraucot uz objektiem mežā.

Kā liecina meža īpašnieku aptaujas rezultāti, 53% no respondentiem labprāt vēlētos saņemt tieši individuālās konsultācijas, taču VMD rīcībā nav katra īpašnieka konsultēšanai nepieciešamie resursi. 2000.gadā VMD darbinieki snieguši 39 630 individuālās konsultācijas, tai skaitā 25 593 ar izbraukumiem uz objektiem, kas sastāda gandrīz 50% no mežziņu un mežsargu konsultāciju darbam paredzētā darba laika. Nepieciešams pilnveidot un izmantot efektīvākas darba metodes – semināru organizēšanu, informēšanu ar masu saziņas līdzekļu un informatīvo materiālu palīdzību u.c.

Meža īpašnieku informēšana, konsultēšana rīkojot seminārus un pielietojot citas apmācību metodes

VMD darbinieki organizē seminārus meža īpašniekiem un mežniecību darbiniekiem, organizē “Meža dienas” un citus pasākumus, kā arī ierīko “meža takas”.

2000.gadā organizēti 545 semināri meža īpašniekiem par 4 galvenajām tēmām - meža atjaunošanu, jaunaudžu kopšanu, krājas kopšanu un galveno cirti. Tajos piedalījās 7607 meža īpašnieki. Semināru dalībnieku skaits (no 1 līdz 120) ir atkarīgs no semināra tēmas, organizācijas, reģionālajām īpatnībām, kā arī no pieejamiem finansu resursiem (informācijas nodrošināšanas presē, meža īpašnieku informēšanas, uzaicināšanas veida, nodrošinājuma ar materiāliem). Galvenie semināru organizētāji ir virsmežniecību un mežniecību darbinieki.

Lai VMD darbiniekiem būtu vienota izpratne par konkrētiem profesionāliem un ar meža īpašnieku konsultēšanu saistītiem jautājumiem, 2000.gadā virsmežniecībās organizēti 733 semināri pašiem virsmežniecību un mežniecību darbiniekiem.

Virsmēžniecību konsultantiem notika 6 praktiski semināri, kuros papildus profesionālajām zināšanām tika apgūti psiholoģijas, saskarsmes mākslas un pieaugušo pedagogijas pamati, dažādas metodes darbā ar pieaugušo auditoriju u.c. konsultāciju darbam nepieciešamās iemaņas.

2000.gada Meža dienu, kuras noritēja ar devīzi "Veidosim jaunu mežu", ietvaros virsmežniecībās 235 semināros par meža atjaunošanu piedalījās 2650 meža īpašnieki.

Sadarbībā ar Zviedrijas Östra Götaland Mežu pārvaldi Zviedrijas – Latvijas dienu ietvaros Cēsīs tika izveidota izstāde "Meža nozares Zviedrijā un Latvijā" un iekārtotas pirmās 2 meža takas Cēsu virsmežniecībā.

2000.gadā uzsākts darbs pie "meža taku", kas ir speciāli sagatavotu objektu virknējums mežā un kas meža īpašniekiem dod iespēju īpaši sagatavotos objektos mežā iepazīties ar labas mežsaimniecības praksi, ierīkošanas arī pārējās virsmežniecībās.

VMD veic meža īpašnieku aptaujas, regulāri apkopo un analizē informāciju

Lai noskaidrotu meža īpašnieku viedokli, vēlmes un apmācību nepieciešamību, 2000.gadā 20 virsmežniecībās veikta 2122 "aktīvo", t.i. tādu meža īpašnieku, kuri veic mežsaimnieciskās aktivitātes savā mežā, apmeklē seminārus vai izmanto VMD pakalpojumus (konsultācijas), aptauja. Aptaujas rezultāti neraksturo vispārējo situāciju meža sektorā, taču pēc tiem ir iespējams izvēlēties optimālās konsultāciju darba metodes un līdzekļus to realizācijai katrā rajonā. Tā kā vispārējā situācija un tradīcijas katrā rajonā ir atšķirīgas, veiktas 13 vietēja rakstura aptaujas virsmežniecībās. Aptauju rezultāti tiek apkopoti un analizēti. Lai noskaidrotu privātā meža sektora attīstības tendences un varētu efektīvāk plānot konsultāciju un apmācību darbu, nepieciešams veikt meža īpašnieku aptauju, kas dotu objektīvu informāciju par vispārējo situāciju meža sektorā un meža īpašnieku vēlmēm, iespējām un meža apsaimniekošanas motivāciju.

11. Finansējums un tā izlietojums

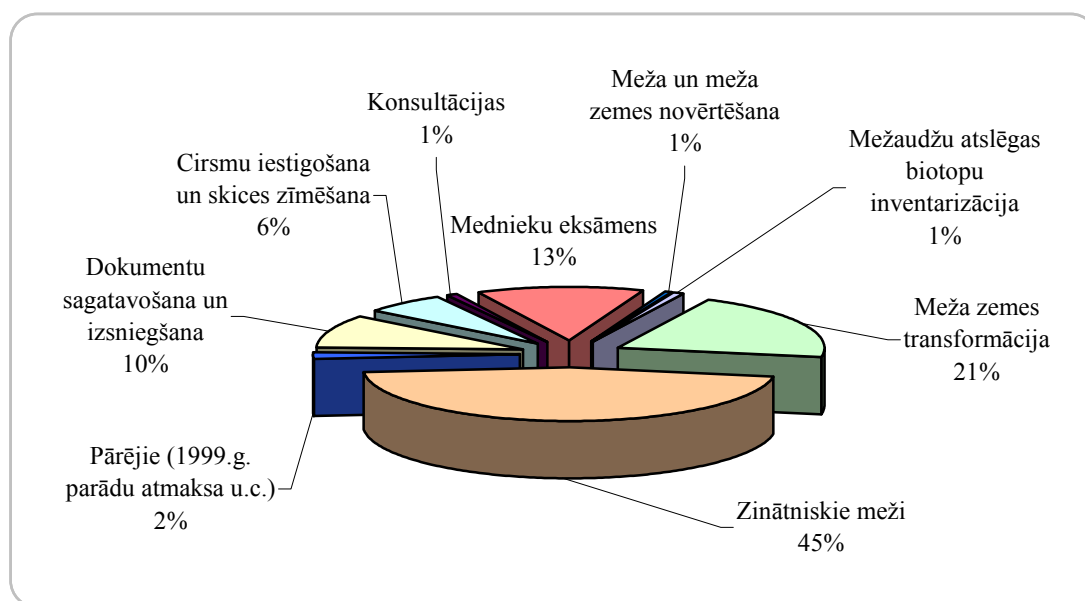
ieņēmumu apjoms un ieņēmumu avoti

Valsts meža dienesta 2000.gada finansējumu veido:

Pamatbudžeta līdzekļi:

1. Budžeta programma 14.000 "Valsts meža dienests"	7385788 Ls
2. Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	741000 Ls
3. Ziedojumi	51246 Ls
4. Ārvalstu finansu palīdzība	248028 Ls

Valsts meža dienesta maksas pakalpojumus 2000.gadā veidoja ieņēmumi no meža resursu realizācijas zinātniskās izpētes mežos (45,9% no visiem ieņēmumiem), dažādu dokumentu noformēšana un izsniegšana, lielu daļu no kuriem veido ciršanas apliecinājumi (10,1%), cirsmu fonda sagatavošana (6,4%) ieņēmumi par konsultācijām meža īpašniekiem vai apsaimniekotājiem un citi ieņēmumi. 2000.gadā daļa pašu ieņēmumu veidojās no maksas par meža zemes transformāciju (20,5%). Šādu ieņēmumu 2001.gadā nebūs, jo MK ir pieņēmis noteikumus Nr.94 "Meža zemes transformācijas kārtība", kur paredzēts, ka maksa par meža videi nodarītiem zaudējumiem ieskaitāma valsts pamatbudžetā. (skat. 11.1.attēlu).

11.1.attēls. Pamatbudžeta ieņēmumu posteņu īpatsvars 2000.gadā

VMD izdevumi 2000.gadā

Pamatbudžeta līdzekļi tika izlietoti Valsts budžeta programmas 14.000 "Valsts meža dienests" izpildei, t.sk. investīciju līdzekļi 168000 Ls apmērā – Meža valsts reģistra informācijas sistēmas izstrādei (40 000 Ls) un ugunsnovērošanas torņu celtniecībai (128000 Ls).

Finansu rādītāji sīkāk atspoguļoti sekojošajās tabulās.

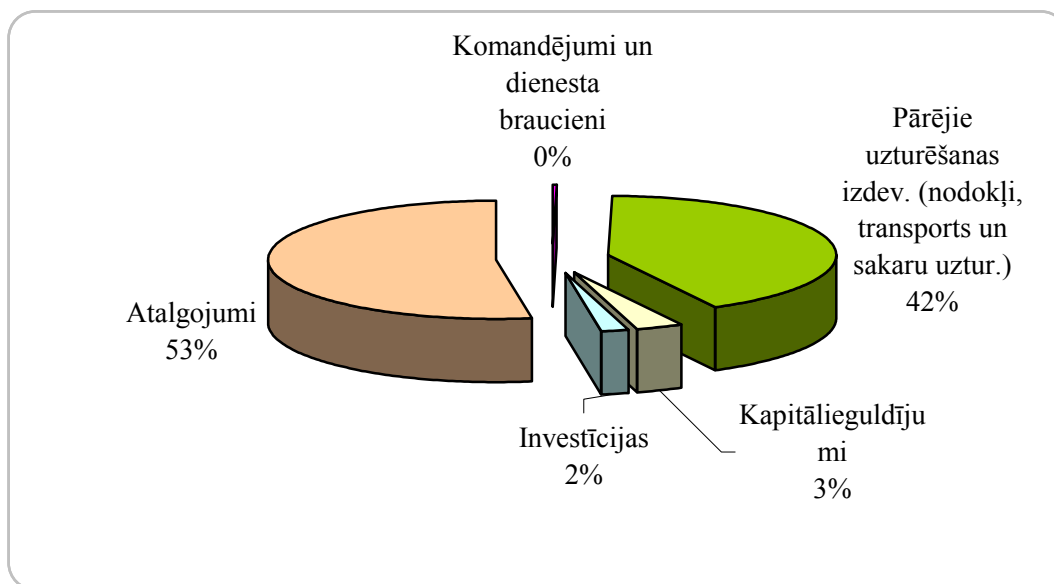
11.1.tabula. Aktīvi un pasīvi. Kopsavilkuma bilance (latos)

Nr.p.k.		Gada sākumā	Gada beigās
1. Aktīvi			
1.1.	Ilgtermiņa ieguldījumi	10452329	9105183
1.2.	Apgrozāmie līdzekļi	2776718	606443
2. Pasīvi:			
2.1.	Pašu kapitāls	10950266	9512852
2.2.	Kreditori	2278781	198774

Apgrozāmo līdzekļu un kreditoru saistību apjoms krasi samazinājies salīdzinājumā ar 1999.gadu, jo sakarā ar VAS "Latvijas valsts meži" izveidošanu un saistību pārņemšanu, saskaņā ar LR MK rīkojumu Nr.153 tika pārskaitīta meža atjaunošanas drošības nauda 1897299 Ls apmērā, kā arī 2000.gada laikā notikusi nekustamo īpašumu un pamatlīdzekļu nodošana VAS "Latvijas valsts meži".

11.2.tabula. Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos)

Nr.p.k.		Iepriekšējā gadā	Pārskata gadā	
		(faktiskā izpilde)	apstiprināts likumā	faktiskā izpilde (naudas plūsma)
1.	Ieņēmumi (kopā):	167079	8374816	8345552
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	167079	7385788	7385788
1.2.	maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi		741000	742981
1.3.	ārvalstu finansu palīdzība		248028	216783
2.	Izdevumi (kopā):	200831	8475458	8419999
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā):	113006	8029458	7974192
2.1.1.	atalgojumi	88700	4405388	4405218
2.1.2.	komandējumi		29750	29252
2.1.3.	subsīdijas un dotācijas			
2.2.	izdevumi kapitāl-ieguldījumiem (kopā):		271300	445807
2.2.1.	kustamo īpašumu iegāde		246000	234541
2.2.2.	nekustamo īpašumu iegāde		3400	3400
2.2.3.	kapitālais remonts		21900	33166
2.3.	zemes iegāde		6700	6700
2.4.	investīcijas	50000	168000	168000
3.	Nodarbinātība:			
3.1.	faktiskais nodarbināto skaits	30	2150	1973
3.2.	vidējā darba alga	246	164	175

11.2.attēls. Pamatbudžeta izdevumu posteņu īpatsvars

11.3.tabula. Valsts meža dienesta saņemto ziedojumu un dāvinājumu izlietojums (latos)

Līdzekļu atlikums uz 01.01.2000	999
1. Kopējā saņemtā ziedojumu summa (Lati)	50930
ziedojumi un dāvinājumi ar norādītu mērķi	50930
no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību	4500
no akciju sabiedrībām	45807
t.sk no A/S "Latvijas finieris"	43307
A/S "Unibanka"	2500
no valsts un pašvaldību uzņēmumiem	623
2. Izlietots (kopā)	47206
Projektam "Bērzu plantāciju ierīkošana un kopšana" uz bijušām lauksaimniecības augsnēm	9002
Projektam "Bērza koksnes un bērza saplākšņu fizikāli mehāniskās īpašības atkarībā no koku augšanas apstākļiem un saplākšņu ražošanas tehnoloģijas"	31004
Brošūras "Kokmateriālu piegāžu ķēžu sertifikācija" izdošanai	2003
Pieredzes apmaiņa Norvēģijā mežsaimniecības jautājumos	2672
Šautuves ierīkošana mednieku apmācībai	2499

---

12. Valsts meža dienesta personāls 2000.gadā

2000.gada 1.janvārī, stājoties spēkā Valsts meža dienesta likumam, Valsts meža dienests (VMD) darbu uzsāka jaunā statusā, kā rezultātā jūtami samazinājās darbinieku skaits no 3088 štata vietām 1999.gadā uz 1658 - 2000.gadā. Personāls ir ikvienas organizācijas galvenais resurss. Lai kvalitatīvi un efektīvi VMD īstenotu savas funkcijas, īpaša loma bija rūpīgai darbinieku atlasei un komandas veidošanai, kuras laikā tika ņemti vērā vairāki principi:

- ▲ kompetence, kas atkarīga gan no izglītības, gan iepriekšējās darba pieredzes;
- ▲ spēja uztvert jauno un to apgūt, atsakoties no novecojušiem uzskatiem un prakses;
- ▲ atbildības sajūta par savu darbu un tā rezultātiem;
- ▲ spēja skaidri definēt mērķus, identificēt problēmas un piedāvāt to risinājumu.

Atlases iespējas ietekmēja salīdzinoši zems atalgojums, ko varēja piedāvāt civildienesta ierēdņa kandidātiem.

39% VMD darbiniekiem ir augstākā izglītība, (t.sk. 1% ar bakalaura, 1% ar maģistra grādu), 50% ir vidējā speciālā izglītība un 11% vidējā izglītība.

VMD darbinieku izglītības līmeņa un kvalifikācijas celšana ir viena no personālvadības prioritātēm. Augstākajās mācību iestādēs mācās 223 VMD darbinieki. 2000.gadā tika veikta mācību vajadzību apzināšana un analīze. Pamatojoties uz to iesniegts pasūtījums Valsts administrācijas skolai.

VMD darbinieki piedalījās šādos Valsts administrācijas skolas organizētajosursos:

- ▲ 303 darbinieki ir apmeklējuši kursu “Tirgus ekonomikas pamati”,
- ▲ 85 darbinieki – kursu “Vadīšanas un lietvedības pamati”,
- ▲ 81 darbinieks – kursu Tiesību un valsts pārvaldes pamati”,
- ▲ 269 darbinieki – kursu “Saskarsme, psiholoģija un ētika”,
- ▲ 929 darbinieki – kursu “Eiropas Savienības pamatnostādnes”,
- ▲ 73 darbinieki - kursu “Darba stresa vadīšana”,
- ▲ 87 darbinieki – kursu “ Darba tiesības”,
- ▲ 40 darbinieki – citu nosaukumu kursus.

Pašvaldību mācību centrā “Darba aizsardzībā” apmācīti 22 darbinieki.

Papildus ir notikusi darbinieku apmācība par nozarei aktuāliem jautājumiem, kuru veic VMD centrālā aparāta profesionālās daļas, uzaicinot speciālistus atsevišķās jomās. 2000.gadā noorganizēti 25 semināri, kuros piedalījušies vairāk kā 600 virsmežniecību darbinieki.

2000.gadā VMD 92 darbinieki nokārtoja valsts civildienesta ierēdņa kvalifikācijas eksāmenu un ieguva ierēdņa statusu.

No VMD darbiniekiem 74% ir vīrieši, 26% - sievietes. 1151 darbinieks VMD nostrādājis vairāk kā 5 gadus.

---

13. VMD iekšējais audits

Valsts meža dienestā Iekšējā audita (IA) daļa tika izveidota 2000.gada 23.februārī, pārveidojot iepriekšējo Kontroles un revīzijas daļu. Daļā strādā pieci auditori: daļas vadītājs, daļas vadītāja vietnieks un trīs vecākie referenti.

Uzsākot IA daļas darbu svarīgākais bija īsā laika periodā apgūt iekšējā audita darbības metodiku un pamatprincipus, apzināt VMD auditējamās sistēmas, sastādīt stratēģisko un gada plānu, uzsākt plānotos auditus.

Lielākā uzmanība 2000.gadā tika pievērsta iekšējiem auditiem struktūrvienībās. Veicot šos auditus, tika apgūta iekšējā audita metodikas praktiska pielietošana. Gada beigās notika četri auditi centrālajā aparātā.

Darba gaitā konstatēts, ka VMD struktūrvienību vadītājiem jāuzsāk darbs pie iekšējo kontroles pasākumu apzināšanas, aprakstīšanas un ieviešanas, bet centrālā aparāta daļu vadītājiem ir jākoordinē šis darbs un jādod skaidri, vienoti norādījumi.

Veiktie auditi

2000.gadā pabeigti 5 auditi VMD teritoriālajās struktūrvienībās – Ogres, Tukuma, Liepājas, Jēkabpils un Gulbenes virsmežniecībās – un 2 vadības sistēmu auditi- “Normatīvos aktos noteikto dokumentu izsniegšanas, reģistrēšanas un glabāšanas kārtība valsts mežniecībās” un “Meža ugunsapsardzības organizēšana un kontrole”.

Virsmežniecībās auditēta personāla vadība, darba koordinēšana un uzraudzība, finansu vadība, finansu uzskaitē, meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība, darbs ar meža tiesiskajiem valdītājiem.

Iekšējās kontroles sistēma

Iekšējais audits šī gada laikā ir izanalizējis, novērtējis un pārbaudījis VMD iekšējās kontroles sistēmas, atbilstoši Iekšējā audita stratēģiskajam un gada plānam.

Iekšējās kontroles sistēma centrālajā aparātā ir izveidota un darbojas efektīvi. Vairāk jāpievēršas kontroles sistēmu aprakstam un dažādu papildus kontroles mehānismu ieviešanai. Šis darbs tika uzsākts 2000.gada beigās, jo galvenā informācija par iekšējo kontroli daļu vadītājiem ir “Iekšējās kontroles rokasgrāmata”, kuru VMD saņēma 2000.gada oktobra beigās.

Iekšējās kontroles sistēmas VMD teritoriālajās struktūrvienībās ir izveidotas, taču to darbības efektivitāte ir atšķirīga. Tas visbiežāk ir atkarīgs no tā, cik nopietni vadītāji seko šo kontroļu ievērošanai un izpildei. Atsevišķos gadījumos nācās konstatēt, ka trūkst vienotas pieejas uzdevumu risināšanai, kuri ir kopīgi visām struktūrvienībām. Šajos jautājumos Iekšējā audita daļa rekomendēja VMD centrālā aparāta daļu vadītājiem izstrādāt vienotu kārtību.

Par auditu rezultātiem ir iesniegti ziņojumi iestādes ģenerāldirektoram rekomendāciju tabulu veidā. Šīs rekomendācijas tiek apstiprinātas ar rīkojumu un Iekšējā audita daļa seko rekomendāciju izpildei.

---

14. Valsts investīciju projekts

Paralēli datu bāzes "Meža fonds" un ar to saistītās programmatūras izstrādei, VMD uzsāka darbu pie Meža valsts reģistra pilotprojekta izstrādes. Meža valsts reģistrs ir iekļauts Valsts investīciju programmas projektos (projekta kods - OP19) un tam 2000.gadā piešķirtais finansējums ir 40 000 latu.

15. VMD pasūtītie pētījumi

VMD 2000.gadā pasūtīja Valsts Mežzinātnes institūtam "Silava" pētījumu, kas nepieciešams zinātniski pamatotas reproduktīvo materiālu avotu (MRMIA) atestācijas metodikas un visu kategoriju MRMIA novērtēšanas aprakstu standartu izstrādei. Pētījuma gaitā tika sagatavoti arī semināra materiāli un sagatavoti objekti VMD darbinieku apmācībai. Pētījums pabeigts. Pētījuma finansējums 6135 Ls.

16. Attīstības projekti

2000.gadā pabeigti zemāk minētie starptautiski finansētie attīstības projekti.

Latvijas – ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) kopprojekts Latvijas meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija.

Projekta mērķis: Veikt meža nozares valsts pārvaldes tiesisko, ekonomisko un institucionālo ekspertīzi, izstrādāt ar valsts un nevalsts organizācijām un iestādēm saskaņotus valsts pārvaldes optimizācijas priekšlikumus, kā arī šo priekšlikumu īstenošanas programmu.

Finansējuma avoti: ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO) un MAF (līdz 1999.gada beigām).

Projekts sākts 1998.gadā. Projekta rezultātā veikta Latvijas meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija.

ES PHARE programmas neatmaksājamās tehniskās palīdzības projekts Nr. LE 9701.01.04/0001 "Institucionālais atbalsts privātās mežsaimniecības attīstībai".

Finansējums: ES PHARE programmas tehniskās palīdzības līdzekļi.

Projekta galvenie mērķi: atbalstīt meža nozari meža politikas ieviešanā, palielināt atbalstu un veicināt privātās mežsaimniecības attīstību.

VMD interešu sfērā ir trīs projekta mērķi:

- Meža reproduktīvā materiāla izaudzēšanas un tirdzniecību regulējošo normatīvo dokumentu harmonizācija un priekšlikumu izstrāde sertificēšanas institucionālajai sistēmai;
- Attīstīt ainavu plānošanas iespējas (meža ainavu plānošanas speciālistu sagatavošana un demonstrācijas objektu ierīkošana);
- Uzlabot esošo meža koku sēkļu kontroles laboratoriju (laboratorijas aprīkošana atbilstoši ES un ISTA standartiem).

Projekts uzsākts 1998.gadā. Projekta rezultātā VMD izveidota reproduktīvā materiāla sertificēšanai nepieciešamā institucionālā struktūra, aprīkota atbilstoši ISTA prasībām sēkļu kontroles laboratorija Meža pētīšanas stacijā, sagatavoti ainavu plānošanas speciālisti un izdota rokasgrāmata "Meža ainavu plānošanai un dizainam".

Projekts "Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija"

Projekts noslēgts starp VMD un Östra Götaland Mežsaimniecības pārvaldi (Zviedrija) 1999.gadā.

Projekta mērķis: Veikt mežaudžu atslēgas biotopu inventarizāciju Latvijas mežos.

Apakšmērķi:

1. Paaugstināt meža speciālistu un sabiedrības izpratni par mežaudžu atslēgas biotopiem un to aizsardzības nozīmi.
2. Sagatavot un izdot rokasgrāmatu par mežaudžu atslēgas biotopiem.

Finansējuma avoti: VMD, Latvijas vides aizsardzības fonds un dažādu uzņēmumu ziedojumi, Zviedrijas vides aizsardzības aģentūra.

2000.gadā tika apsekoti 125 000 ha (1999.gadā – 332 000 ha) valsts mežu, no kuriem kā DMB tika izdalīti 5 497 ha (1999.gadā – 6120 ha) un kā potenciālie dabiskie meža biotopi 2 357 ha. Lai nodrošinātu sekmīgu darbu, februārī tika parakstīts nodomu protokols starp VMD un VAS "Latvijas valsts meži" par DMB inventarizāciju un to aizsardzību, kā arī prezentēta "Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata".

Projekts "Meža takas, informācija par mežu"

Zviedrijas – Latvijas dienu ietvaros Cēsīs tika sagatavots izstādes stends par mežsaimniecību Zviedrijā un Latvijā, kā arī Cēsu virsmežniecībā ierīkotas divas meža takas meža īpašnieku apmācību vajadzībām.

Projektu finansēja Östra Götaland Mežsaimniecības pārvalde (Zviedrija).

---

17. Prognozes un plāni

Iestādes darbības uzlabošana

 Turpmākajos gados, uzraugot normatīvo aktu ievērošanu, VMD veiks maksimālo koku ciršanas apjomu administrēšanu:

- Izsniegtot apliecinājumus atbilstoši Meža likuma un citu normatīvo aktu prasībām;
- Fiksējot apliecinājumus uzrādītos ciršanas apjomus;
- Veicot atlikušā maksimāli pieļaujamā ciršanas apjoma aprēķināšanu, pēc informācijas saņemšanas par izcirstajiem koksnes apjomiem un platībām no meža apsaimniekotājiem.

Šāda kārtība ļaus VMD operatīvi sekot līdzi koku ciršanas apjomiem un informēt sabiedrību par noteiktā koku ciršanas maksimālā apjoma ievērošanu.

 Meža valsts reģistrā uzkrāto informāciju no apliecinājumiem izmanto arī citas valsts institūcijas. Izsniegtot apliecinājumu tiek fiksēts ne tikai plānotās darbības veids, bet arī platība, kurā darbība tiek veikta, dati par personu, kas veic šo darbību. Nodrošinot savstarpēju datu apmaiņu, perspektīvā pilnveidojama sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu.

 Iesniedzot meža zemes un mežaudzes vērtību datus VZD nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanai 2001.gadam, tika konstatēts, ka 80% gadījumos dati divos reģistros, kuri līdz šim pilnīgi autonomi uzturējuši informāciju, ir tikuši sakārtoti gada laikā. Iesāktais darbs datu sakārtošanas jomā jāturpina arī 2001.gadā, lielāko uzmanību vēršot privāto meža īpašnieku datu sakārtošanai minētajos reģistros.

 Pilnveidojama sadarbība ar VARAM un Vides datu centru informācijas un datu apmaiņas jomā.

 2001.gadā darbs pie Meža valsts reģistra izstrādes ir jāturpina. Jāveic programmatūras izstrādes, datu pārraides tīkla ierīkošanas, ieviešanas un lietotāju apmācības darbi, lai no pilotprojekta pārietu uz darboties spējīgu projektu.

 Lai noskaidrotu privātā meža sektora attīstības tendences un varētu efektīvāk plānot konsultāciju un apmācību darbu, nepieciešams veikt meža īpašnieku aptauju, kas dotu objektīvu informāciju par vispārējo situāciju meža sektorā un meža īpašnieku vēlmēm, iespējām un meža apsaimniekošanas motivāciju.

 Lai uzlabotu sniegto pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti, jāturpina darbs pie VMD iekšējo procedūru pilnveidošanas.

 Uzlabojams darbs ar medību pārkāpumu atklāšanu, palielinot Medību daļas skaitlisko sastāvu un profilaktisko darbu.

 Jāpalielina informācijas par mežu publiskā pieejamība, izveidojot meža statistikas datu krājumu CD formātā.

Starptautiskie projekti

Tiks turpināta sadarbība ar Östra Götaland Mežsaimniecības pārvaldi (Zviedrija) par semināru “Mežs skolā” organizēšanu Latvijas skolotājiem un paplašinātu turpinājumu projektam “Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija”.